

Ry. biński J. Ms. Rozprawę Jemiole

65

10

XVIII. 2. 367.

<http://rcin.org.pl>

ROZPORZĄDZENIE
PASTERSKIE

N A D Y E C E Z Y A
K U J A W S K A

Y

P O M O R S K A.

ROKU MDCCLXXVIII.

ROZPORZĄDZENIE

PASTERSKIE

M A D I A

K U L A W S K A

Y

P O M O R S K A

ROZPORZĄDZENIE

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

XVIII. 2. 367

J O Z E F
R Y B I N S K I

Z BOZEY Y STOLICY APOSTOLSKIEY ŁASKI BISKUP
KUJAWSKI Y POMORSKI, KAWALER ORDERU
S. STANISŁAWA.

*Całemu Duchowieństwu Swieckiemu y Zakonnemu,
a mianowicie Konsystorzom Naszym, XX. Dzieka-
nom, Plebanom, y innym Kapłanom staranie
około Dusz ludzkich w Dyecezyi Naszey
maiącym, zdrowie y Błogosławieństwo.*

P R Z E P I S Y

DLA KONSYSTORZOW.

AK tylko obieliliśmy szczęśliwie rządy
Dyecezyi, nayspierwszą było troskliwo-
ścią naszą, abyśmy przybrali sobie
zdolnych pomocników do dźwigania
tak wielkiego ciężaru. Nie tajno nam
albowiem iest, że niepodobna wszystkie-
go sprawować przez siebie samych. Mamy tego iasny
dowód w Piśmie S. gdy *Jethro* ow powinowaty *Moy-
żesza* patrząc na wielkie jego zatrudnienia, zdrową mu
dał

dał radę , aby sobie wybrał w Izraelu ludzi roztro-
pnych, bojących się BOGA , kochających prawdę, brzy-
dzących się łakomstwem , którzyby Lud Izraelski są-
dzili w każdym czasie , sobie zaś aby tylko zostawił
walnieszze sprawy tykające się BOGA , y rządu Lu-
du Jego. (a) Z tego to powodu staraliśmy się naj-
pierwey ułożyć Konfystorze w tey obszerney Dyecezyi
Naszey porządkiem przyzwoitym ; nieoszczędziliśmy
nawet dochodów Naszych na utrzymanie Osob do tey
pracy potrzebnych. Zaleciliśmy onym z Urzędu Na-
szego Pasterskiego, ażeby w pełnieniu Sprawiedliwości
żadney nie czyniły zwłoki, nie uchylały się ani na tę ,
ani na ową stronę , ale na ustawy Duchowne , na sa-
mą słuszność oczy obracały , żeby ani gniew , ani przy-
iaźń , ani żadna chęć przewrotna , ale tylko sama pra-
wda do słuchania y rozsządzenia Spraw ciągnęła. Y dla
tego nie chcieliśmy aby iaki był wzgląd na naygodniej-
sze , ani Nasze nawet zalecenia , lecz aby na samę tyl-
ko sprawiedliwość , czyli raczey na najsprawiedliwszego
Sędziego BOGA baczenie miały. Miesięczne donie-
nieszenia czyli *Raporty* , ktore od nich odbieramy , y
ktorych w dalszym czasie domagamy się , upewniają Nas
o tym, żeśmy się nie omylili na wyborze Osob na
ten stopień wysładzonych, y czynią nam dalszą o-
tuchę , że odbierać będziemy od nich wszelką pomoc
na tym urzędzie Naszym. A iako dawniey przełożyli-
śmy onym istotne obowiązki, tak równie w terażniey-
szym rozporządzeniu ie przypominamy.

Szcze-

- (a) Altera autem die sedit Moyses, ut judicaret populum, qui assistebat Moysi à mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus ejus (*Fetbro*) omnia scilicet, quæ agebat in populo, ait. Quid est hoc, quod facis in plebe? cur solus sedes? & omnis populus præstolatur de mane usque ad vesperam? . . . Stulto labore præstolaturis & tu, & populus iste qui tecum est, ultra vires tuas est negotium, solus illud non poteris sustinere. *Exodi C. XVIII.*

Szczegulnicy zaś zalecamy Konfystorzom, ażeby w sądzeniu Spraw Małżeńskich iak nayspilnicy zachowały zbawienne Przepisy BENEDYKTA XIV, ani były skwapliwe do rozcinania bez ważney przyczyny tych węzłów, ktore Bog związał. Zagęszczone nazbyt Rozwody w Polszcze temi czasły z krzywdą Religii, z pogorszeniem dobrych, wzbudzią w nas tę sprawiedliwą troskliwość, że o tym zapomnieć żadną miarą nie możemy.

Sprawy Małżeńskie.

Nicby zaiście pożądaiłzego być nie mogło dla spokojności ludzkiej nad to, ażeby Zwierzchność Duchowna udaiące się strony do rozprawy starała się nayspierwey do wspólney nakłaniać ugody, przeżożywszy szczerze koszt nieuchronny, stratę czasu, ustawiczne niepokojności, y wątpliwy los wygrancy. Zmniejszyłyby się tym sposobem brzydkie pieniaćwa, a Konfystorze miałyby więcey czasu do pełnienia innych obowiązkow. Y z tey to przyczyny żądamy po wszystkich Duchownych, ażeby nie byli tak łatwemi do rozpoczęcia Spraw, osobliwie przeciwko świeckim Osobom; poki naszym Zwierzchnościom przełożone na ten koniec nie będą przyczyny, aby używszy pierwey przyjacielskich środków, gdy inaczey trudno będzie rzeczy uławić, wyraźne na to mieć mogli pozwolenie. Wiadomo albowiem iest, iak prawne postępkı ściągają wielką nienawiść na cały Stan Duchowny, a przeciwnie iak go zawsze zdoła skromność, y miłość pokoju. Przez to jednak nie chcemy rozumieć, ażeby Kapłani ze wszystkim opuszczali ręce w swoich *interessäch*. Szrodkow tylko szukamy, ale nie oddalamy ich od kresu powinności.

Przyjacielska ugoda.

Przychodzić zwykły na Stoł między innemi Sprawy, ktore mają za cel poprawę życia y obyczajow w obwinionych Kapłanach, przeto obowięzujemy usilnie

Przystąpienie do kar Duchownych według przepisow Zboru Trydentskiego.

usilnie Konfysytorze Nasze, ażeby w takich razach bez żadney porywczności, y gwałtownych sposobow, ale stopniami od Zboru *Trydentskiego* przepisanimi, już napominając, już grożąc, już część, już połowę dochodow odcinając, do ośtatnich kar przystępowały. Aby wolny był, y bezpieczny pozwanemu Duchownemu do Sądu przystęp, y w ten czas tylko ukarany został, kiedy o występek zupełnie przekonany będzie. Lepiej jest albowiem, według zdania Świętych Hieronyma, y Tomasz, zostawić winę bez-karną, niżeli niewinność ukaraną. Trzeba Sędziemu tak być bezstronnym y obojętnym, iak ta Księga, w ktorey Prawa Duchowne zamknięte leżą. Nie gniewa się ona na nikogo, bo nie zna nikogo, zemsty nie szuka, ale podać skuteczne lekarstwo przeciw chorobie, odcina z żalem nawet niektóre członki, gdy tego potrzeba, aby inne przy zdrowiu zachować; Szuka w tym dobra samegoż chorującego, który przyszedłszy potym do siebie, dopiero go uznać, y całaie tę rękę, która mu przykrą niegdyś podawała gorycz. Naylepsze w tey mierze dać przepisy Zbor Trydentski, mowi on: „ O to nay-
 „ pierwey upominamy ich, (Biskupow, y innych ma-
 „ iących zwierzchność,) ażeby pamiętali na to, że są
 „ Pałsterzami, nie zaś biczem ludzkim, y że tak rzą-
 „ dzić mają podległemi sobie, ażeby nie panowali nad
 „ niemi, ale iako Synow, y Braci swoich kochali,
 „ starając się o to, aby przez swoje rady, y napomnie-
 „ nia od niegodziwości odciągali, z przydatkiem, że
 „ ieżeli się nie poprawią, przymuszeni będą wstrzymać
 „ ich przyzwoitą karą. Ktorem iednak gdy przez ludzką
 „ krewkość trafi się pośliznąć, ma być zachowany
 „ przepis Pawła S. aby ich strofować, prosić, śmiać,
 „ ale z wszelką dobrocią, y cierpliwością, gdyż czę-
 „ stokroć więcey poprawia winowaycę łagodność, ni-
 „ żeli

„ zeli oſtrość , więcey upomnienie , niżeli grozba ,
 „ więcey miłość , niżeli władza. Gdyby zaś dla cięż-
 „ kości występku potrzeba było koniecznie kary, w ten
 „ czas użyć należy oſtrości połączoney z łagodnością,
 „ Sądu z miłosierdziem , surowości z powolnością, a-
 „ żeby potrzebna y zbawienna karność w Kapłanach
 „ utrzymana była ; ażeby ci , ktorzy się popsuią , po-
 „ prawili się , albo też ieżeli powściągnąć się nie ze-
 „ chcą , dla przykłađu ukarani zostali. Ponieważ
 „ iest powinnością pilnego a pobożnego razem Paster-
 „ rza , ażeby na chorobę owieczek , lekkich nayprzod
 „ używał Lekarstw , gdyby zaś wzmogła się choroba ,
 „ do przykrzeyszych y cięższych udawał się , kiedy zaś
 „ ani te już niepomogą , w ten czas ma się o to starać,
 „ aby inne przynajmniey owieczki od zarazy ochronić “

(b) Kto nie rządzi się temi Przepisami Zboru Trydent-
 skiego , pewny iest znak , że namiętność , czyli *passya* ,
 nie zaś prawdziwa gorliwość , nim rządzi.

Nie tylko zaś Konfysytorze nasze wykonywać bę-
 dą , prędką , y świętą Sprawiedliwość , ale też być ma-
 ią Stróżami Ustaw Kościelnych , y przestrzegać powin-
 ni dobrego porządku w Dyecezyi. Zbor Trydentki,
 ktorego w Rządzie Naszym nieodstępnie trzymać się bę-
 dziemy , poznaiąc doskonale , że niemałż pewnieyszego
 frzodka do zadofyc uczynienia obowiązkóm Pasterskim,
 nad wybor Kapłanow , przepisał , aby pilnie czynione
 były doświadczenia , czyli *Examina* Osob , ktorym po-
 wierzone być mają dusze ludzkie , y dana ta moc ,
 ktorą Chrystus zostawił Kościołowi związania , y roz-
 związania grzechow. Nie można tey Władzy tak świę-
 tey , y tak wielkiey powierzyć , tylko rostopnym , o-
 świeconym , y pobożnym Kapłanom , ktorzyby uczynić

po-

(b) Sess. XIII. c. 1. Decr. de Reforma.

potrafili różnicę między trądem a trądem, to iest między śmiertelnym, y powszednim grzechem, ktorzyby rozcznać mogli gatunek iego, iaka okoliczność czyni go cięższym, lub też kiedy do powrotu rzeczy obowiąz-
zuic. Coż mowić o przypadkach wyłączonych, czyli iak ie nazywaią *Casus Reservati*, lub też onych, do ktorych przywiązane *cenзуry*, albo kary Kościelne. Kto-
rzyby nakoniec umieli skuteczne dawać Lekarstwa Du-
szy, łącząc Sprawiedliwość z miłosierdziem, łagodność z surowością Ewangelii.

Składanie E-
xaminow.

Y dla tego ustanawiamy, ażeby wszyscy bądź Duchowni Swieccy, bądź Zakonnicy mający brać świę-
cenia, wszyscy instytucy się do Kościołów Parafial-
nych, wszyscy starający się o pozwolenie do słuchania
Spowiedzi, odprawili pierwey *Examen* przed Osobami
na ten koniec wysadzonymi. Kiedy zaś *zawakuie* kto-
ry Kościół Parafialny Kollacyi Duchowney, chcemy,
aby *examina* odprawiały się przez *Konkurs*, sposobem
od Zboru Trydentskiego przepisanym, aby nauce y za-
ślugom otwarte było pole. Y na ten koniec mocą po-
zwolenia Stolicy S. danego Dnia 30. Marca w Roku
1776. do obrania na lat trzy Dzieścięciu *Examinatorow*
Synodalnych na Dyecezyą Kujawską, a dzieścięciu na
Pomorską, czuły Poprzednik Nasz wiadome wam Oso-
by wyznaczył, ktore My tym Rozporządzeniem Na-
szym potwierdzamy. Ze zaś oddalone niektore miey-
sca trudność by sprawić mogły, Zakonnym osobliwie O-
sobom, względem corocznego stawienia się wszystkich
na *examen*, końcem odebrania *aprobaty*, przeto zosta-
wuiemy wolność Konfysłtorzom wyznaczenia na mieyscu
swoim Osob zdolnych w tymże Zgromadzeniu mieyska-
jących, ktoreby złożywszy przyzwoity *Examen*, dały
zaświadczenie sumienne o zdatności podanych Zakon-
nikow. Czego Plebanom, Wikarym, y innym mają-
cym

cym staranie o Duszach ludzkich nie sędziemy pozwałać. Pożyteczna jest rzecz, aby Pleban przynajmniej raz na rok stawił się Zwierzchności swoiey, a pewność przyszłego *examinu* pobudzi go do pożytecznego czytania Książek, Stanowi swojemu przyzwoitych, y ćwiczenia się dobrze w Duchownym rzemieśle. Przykre zda się być podobno dla niektórych to ustanowienie, ale niech się każdy nad tym zaştanowi, że nie jest nowe, jest dawno od Zboru Trydentskiego, Synodow Naszych *Prowincyalnych*, y *Dyecezalnych* przepisane. Wykonania tylko onego przestrzegamy. Nie chcemy iednak, aby te *examina* były składane na umartwienie Osob, iak częştokroć trafiać się zwykło, ani też, aby zadawane były pytania dziecinne, niezwyuczayne, zasadzone na prożney spekulacyi, (c) niepotrzebne bynajmniey do wiadomości tego, czego po Plebanach wymaga *Zbor Trydentski*. Nie odrzeczy będzie rozdzielać *examina* na *Traktaty*, osobliwie ktore związek mają więkfszy z powinnością Pasterską, naprzykład: *De Actibus Humanis. De Peccatis. De Censuris. De Sacramentis.* Łatwiey jest y pożyteczniey dla pamięci ludzkiey gotować się na iedną rzecz, niżeli razem na kilka.

Approbaty, do słuchania Spowiedzi aby nie były dawane do czasu dłuższego, iak na rok ieden, mocno zalecamy. A gdyby tego potrzeba było, krotszy przeciąg naznaczyć można.

Tenże sam *Zbor Trydentski* postanowił, ażeby Zakonnicy bez pozwolenia swoich Przełożonych, y bez odebrania błogosławieństwa od własnego Biskupa, lub Jego mieysce trzymającego, nawet w swoich własnych Kościołach Kazań nie miewali, w innych zaś Kościołach, aby kazać mogli, oprócz pozwolenia swoich Prze-

B

łożo-

Dawanie *Approbaty* do słuchania Spowiedzi.

Pozwolenie dla Zakonnikow miewania Kazań w cudzych Kościołach.

(c) Stultas autem quaestiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas Legis devita, sunt enim inutiles & vanæ. *Ad Titum C. III.*

łożonych, o Biskupie starać się powinni. Przeto zlecamy Konfysforzom Naszym, aby to zbawienne prawo w Dyecezyi skutek wzięło. (d) Niedofyc zaś iest doświadczenie czynić z nauki, potrzeba nad to upewnić się o obyczaiach Kapłana. Nic albowiem niemasz pożyteczniejszego dla dobra Kościoła, nad przykład Duchownych. Bo iaki iest Kapłan, taki iest Lud, według *Ozeasza Proroka*. Y dla tey przyczyny naybardziej tego przestrzegać mają Konfysforze, aby znali dobrze z życia y obyczaiow Pracownikow w Winnicy Chrystusowej. Często oziębiam się naygorętszy duch, iezeli nie oddalemy się czasem na spokojność miejsca dalekiego od światowej burzy, aby go czystym ożywić powietrzem. W ten czas tylko można myśleć pożytecznie o właściwych obowiązkach. Uwagi, ktore się czynią w zgiełku tego świata, są krotkie y przemieniające, y nie więcej przynoszące korzyści nad uwagi tego człowieka, o którym mowi S. Jakub Apostoł: „Który o, baczy siebie we zwierciadle, ale iak tylko od niego o, odehydzie, wnet zapomni o tym, iakim się być do, piero widział: “ (e)

Odprowadzanie
corocznych Re-
kolekcyi.

Odprowadzanie corocznych *Rekolekcyi* iest do tego naypewniejszym środkiem; więc ustanawiamy, aby każdy z Kapłanow, w wolnym czasie w Seminarium Wrocławskim u XX. Misjonarzow S. Woyciecha, lub też w innym iakowym poblížszym Klasztorze, albo przez pięć dni, a przynajmniey przez trzy, odprowadzić *rekolekcyje* starać się, y o tym sumienne zaświadczenie przy żądaniu *Approbaty* na słuchanie Spowiedzi Zwierzchności oddać. Podobnie ci wszyscy, ktorzy przystępować będą do odebrania Święceń Kapłańskich, mają do tego przysposabiać się przez poprzedzone *Rekolekcyje*.
Jeze-

(d) *Sess: V. C. 11.*

(e) *C. I. V. 23.*

Jeżeli albowiem niemożna bez długiego doświadczenia być przypuszczonym do niektórych Zgromadzeń świeckich, co by była za niebaczność przyjmować do tego Stanu tak ciężkiego y tak świętego, bez przygotowania się.

Trafiąją się Kapłani, którzy bojąc się czułości tych, których BOG postanowił nad nimi, porzucają częstokroć własne Dyecezye, y z hańbą Stanu Duchownego wloczą się po różnych miejscach, Ofiary Pańskie sprawują; przeto żądamy, aby takowych do Ołtarza y innych Kościelnych obrządków nie przypuszczano, bez wyraźnego na piśmie od Zwierzchności pozwolenia, kazawszy im nawet, gdy tego potrzeba będzie, pierwej odprawić prywatnie Mszę, iak nazywają, ślichą.

Kapłani obcy y wloczący się.

Maią Konfysytorze pilne na to mieć baczenie, ażeby po Drukarniach Dyecezyi Naszey żadne Pisma, y Księgi bez Jch pozwolenia nie szły pod prasę, któreby pierwej nie były pod Jch okiem, albo też wyznaczonych na to Osob. Osobliwie zaś Księgi bezimiennne, sprzeciwiające się Wierze S. y obyczajom, według przepisów dawnych *Synodalnych*.

Baczność na Drukarnie.

Na koniec zalecamy Konfysytorzom Naszym, aby miały oko na wszelki porządek w Dyecezyi, na pilność y jednostayność w Chwale Bożej po Kościołach, w szafunku SS. Sakramentow z wszelką przystoynością, w odprawianiu Mszy S. ktora nie ma być, ani zbyt dłu. ga, ani zbyt krótka; w utrzymywaniu *Artykułow* Wiary Katolickiey, w związkach miłości Chrześciańskiey. Aby żadnych bez ich wiadomości y pozwolenia nie czyniono Exorcyzmow; Aby nie śudzono pobożności wiernych, fałszywemi cudami, y innemi bałamućtwy, które czynią krzywdę Religii Naszey tak Świętey.

Pilność w utrzymaniu wszelkiego porządku w Dyecezyi.

Jeszcze raz wołamy, bo nigdy nie iest dosyć o tym mówić; aby Konfysytorze Nasze z ślodyczą y przy-

Zalecenia szanownego Rządu.

zwoitą mocą Urząd swoy pełniły. Niech zachowują ro-
 stropne umiarkowanie, we wszystkim słuchając nie Na-
 szych, ale Pawła S. przepisow: „Nalegay w czas,
 „nie w czas, strosfuy, pros, śay z wszelką cierpliwo-
 „ścią y nauką: (f) „Aby wszystko się działo w
 „miłości“ (g) Nie potrzeba panować nad żadnym Ka-
 płańcem powierzonym Ich rządowi. Ponieważ Duch
 Jezusa Chrystusa nie jest duchem panowania, ale jest
 duchem słodyczy, y pokory. Powinny mieć wszyst-
 kich Kapłańcow za równych sobie w porządku miłości
 Chrześcijańskiej, chociaż im nie są wszyscy równi w po-
 rządku Hierarchii Kościelney. Niech ich przestrog i y
 napominania nie będą iak owe burze, które wrażają
 sam tylko strach y boiaźń, ale niech będą iak rosy do-
 broczynne, które sprawują obfitą żyźność. Kiedy im
 podlegli poznają, że nie żaden humor, ani żadna fan-
 tazyja niemi rządzi, ale tylko sama trwoźliwość, aby za
 nich nie oddały Bogu rachunku, będą Ich słuchać z u-
 szanowaniem y posłuszeństwem. Zgośa niech będą tym,
 czymby chciały, żeby kto inny był, gdyby zostały
 na niższym stopniu. Ale częstokroć wyciągamy tego od
 drugich, czego sami czynić nie chcielibyśmy.

Ułożenie ceny
 Jurium Can-
 cellariae.

Do dopełnienia wszelkiego porządku po Konfy-
 storzach Naszych, sądziemy być konieczną potrzebą,
 ułożenia ceny, iak nazywają *Jurium Cancellariae*, ażeby
 udający się w Sprawach Duchownych nie sarkali na zby-
 tnie wymuszenia, a pracujące Osoby mogły mieć dla
 siebie iakowás przyzwoitość. Przeto ustanawiamy ią w
 języku Łacińskim dla zachowania prawnych słow, y żą-
 damy aby Kopie oney po wszystkich Kancellaryach Du-
 chownych Dyecezyi Naszey na ścianie były zawieszone
 dla wygody powszechney.

UŁOZE-

(f) Ad Timot: 11. Cap. IV.

(g) Ad Cor. 1. Cap. XVI.

TAXA JURIORUM CANCELLARIÆ FORI SPIRITUALIS,

AUTHORITATE ORDINARIA ILLUSTRISSIMI, EXCELLENTISSIMI, ET REVERENDISSIMI DOMINI

JOSEPHI RYBINSKI

DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPI VLADISLAVIENSIS ET POMERANIÆ,

Quibusvis Cancellariis tam Curia suæ Episcopalis, quàm Consistoriorum Generalium, per totam Dioccesim suam, Annô Domini 1778. præscripta, & sub pænis inferius vallatis in contravenientes irremissibiliter extendendis, exactè observanda.

	Flor:	Gro:		Flor:	Gro:		Flor:	Gro:
A.								
Absolutionis exequendæ Instrumentum à Canone: <i>Si quis:</i>	18		Decretum in causis Matrimonialibus	60		A Nobilibus Possessionatis	78	
Absolutionis exequendæ in Totum à Censuris	8		Deputatio Decani Foranei	15		Ab aliis pauperioribus & Civibus	36	
Absolutionis exequendæ à Censuris Personæ mortuæ	18		Deputatio Coadjutoris temporalis Beneficiato inhabili reddito	8		A Subditis	18	
Admissio cujusvis verificati Privilegiati Apostolici	18		Designatio Executorum post intestatum Clericum	8		Personis vere Pauperibus concurrentibus justis causis ejusmodi		
Admissio Notarii Apostolici	18		Dimissoriales ex Diœcesi	12		Indultum extradendum est	Gratis	
Admissio Confraternitatis cujuscunque	Gratis		Dimissoriales ad Ordines	5		Innovatio Ereccionis Ecclesiæ Parochialis	54	
Admissio Indulgentiarum & SS. Reliquiarum	Gratis		Dismembratio Ecclesiæ Filialis à Matrice pro ratione reddituum	5		Beneficii Simplicis	36	
Admissio Facultatis absolvendi ab hæresi reservatis	Gratis		Filialis à centum per	5		Ingrossatio quorumvis documentorum à quovis Folio in utraque Parte	1	
Admissio Literarum Apostolicarum pro celebratione Missæ in Oratorio Privato	18		Dispensatio vigore Gratiarum Apostolicarum cum pauperibus in contrahendis super impedimentis Matrimonii ibidem expressis	Gratis		Inscriptio Compromissi cum Extracto	6	
Administratio Abbatia aut Canoniciatus pro ratione redditus à Centum per	2		Dispensatio super esu carniū & lacticiniorum diebus prohibitis	Gratis		Inhibitio sepulturæ corporis extra Parochialem Ecclesiam, donec quarta pars solvatur Funeralium	6	
Aggravatio Censurarum	4		Effectuatio Censurarum	4		Inscriptio Patrimonii cum transumpto	8	
Amotio Vicarii Provisi ab Ecclesia	4		Erectio Canoniciatus seu cujusvis Beneficii Ecclesiastici à Centum per	5		Inscriptio causæ ad regestrum vocandarum	12	
Appellationis ad Acta susceptio cum illius transumpto	3		Examen cujusvis Testis in Judicio tam Ordinario quam Commissoriali per	3		Interdictum aut illius relaxatio	4	
Applicatio Presbyteri alicui Ecclesiæ	4		Executio Provisionis Aplice ad Beneficia prout à Literis Institutionis	3				
Approbatio Juris Patronatus	18							
Approbatio Officiosa Inscriptionis Summarum à respectivorum Beneficiorum Possessoribus solvenda a centum per	3							
Approbatio Arendæ Beneficii Ecclesiastici pro Anno	6							
Approbatio ad excipiendas Fidelium Confessiones Instrumentum, quod typô impressum singulis Annis super novo exemplari debet dari, cum appositione consueti sigilli, aut saltem super veteri prorogari	1		F.			L.		
Approbatio Complanationis cujuscunque in rebus gravioribus magisque lucrativis	18		Facultas exponendi Sanctissimum	Gratis		Literæ Cridæ, seu edictum in vim citationis generalis ad quemlibet effectum	3	
In minoribus	6		Facultas benedicendi Apparamenta Ecclesiastica	Gratis		Literæ Testimoniales suscepti alicujus S. Ordinis	1	8
Arestum cum addicatione	3		Facultas celebrandi in Ecclesia non consecrata aut polluta	3		Literæ habitatis Romam	18	
Aresti relaxatio	2		Facultas transferendi obligationem ab uno Altari ad aliud	4		Literæ passus cum attestazione Presbyterii nullis censuris innodati	3	
Assumptio Coadjutoris ad Canonicatum vel Ecclesiam Parochialem cum transumpto	18		Facultas expurgandi sepuichra ac sepeliendi Ossa cum publica Devotione	4		Literæ Institutionis ad Prælaturam vel Canonicatum Cathed.	108	
Attestatio validitatis testimonii ex libro Metrics deprompti, aut alterius cujusvis Instrumenti	3		Facultas confandi Argenteriam Ecclesiasticam	2		Ad Prælaturam vel Canonicatum Collegiatæ	54	
Audientia seu receptio Juramenti, expletique testimonium	3		Facultas dividendi res Ecclesiasticas	3		Ad Beneficium Curatum amplioris redditus	50	
			Facultas egrediendi Monialibus, & intrandi in illarum Monasteria	Gratis		Ad Beneficium Curatum tenuius	24	
C.			Facultas exhumandi corpus defuncti ex causa legitima ad attestacionem Partis	18		Ad simplex, uti Altarium, Mansionariatum &c.	12	
Citatio simplex cum copia	1	8	Facultas levandi Summam Capitalem à Centum per	3				
Citatio peremptoria nullo expectatô Monitorio cum copia	2	15	Facultas Episcopo Pontificalia exercendi	Gratis		M.		
Citatio cum Inhibitione	2	15	Facultas Minorum Ordinum Clerico utendi stolâ	3		Manifestatio seu Protestatio contra aliquem in quacunque Categoria cum transumpto	4	
In Causa Matrimoniali	5		Facultas Clerico juramentum in Judicio sæculari præstandi, item criminaliter agendi	3		Mandatum ad directam responsionem	3	
Commenda Ecclesiæ Parochialis	8		Facultas assistendi Matrimonio vagorum, habita prius notitia de libero illorum statu	8		Mandatum contra Testes	3	
Commenda Beneficii Ecclesiastici tenuioris	3		Facultas celebrandi missas in Diœcesi	Gratis		Mandatum executivum ad satisfaciendum Decreto	5	
Commissio ad instituendum prout à Literis Institutionis	5		Facultas commorandi extra locum Beneficii ob justam causam	3		Mandatum extradendi profugum ex Ecclesia	Gratis	
Commissio ad recipiendam resignationem Beneficii	5		Facultas reconciliandi Ecclesiam pollutam	Gratis		Monitorium simplex cum copia	2	
Commissio revisionis Beneficii aut Fundi alicujus	6		Facultas baptisandi aut benedicendi Matrimonium extra Ecclesiam ob causam rationabilem	10		Monitorium viso robore	2	
Commissio revisionis Capellæ Privatæ	8		Facultas absolvendi devotionem 40. horarum	Gratis		Monitorium non viso robore	3	15
Commissio recipiendi Juramentum à sponsis super libero statu, aut quod neuter illorum in vitam prioris mariti vel respectivè uxoris machinatus fuerit	4		Facultas introducendi Processionaliter SS. Reliquias	Gratis		Manutentio circa primum Beneficium ad 6 Menses pro ratione redditus à Centum	3	
Commissio cognoscendi prætensiones ad Testatorem habitas cum facultate decidendi	18		Facultas dispensandi pro Foro interno	Gratis				
Commissio ex Nobili, ut ajunt, Officio ad affectacionem cujusvis, præter V. Fiscalem	8		Facultas celebrandi Missam in Cubiculo penes Cadaver	8		P.		
Commissio verò ipsa ex Nobili Officio, sumptu partis reæ, habita tamen ratione Personæ, distantia loci, cum justo & discreto moderamine per Judicem determinando est expedienda.						Processus cum toto juris gradu alias omnes Instantias continens à singulis foliis in utraque parte 40. rigarum	2	
Consensus super commutatione Beneficiorum	18		I.			Privilegium super decimis, Advocatis pro ratione redditus à Centum	5	
Consensus super inscribenda Coadjutoria	36		Indultum celebrandi in Capella publica ad annum	12				
Creatio Canonici Honorarii Cathedralis	54		Indultum pro Oratorio Privato pro quolibet anno	18		Q.		
Collegiatæ	18		Indultum super Bannis sive denuntiationibus ante benedictionem Matrimonii præmitti debitis ex rationibus legitimis tantum concedendum à Magnificis Dignitariis	120		Quietatio de Processu vel aliis prætensionibus	3	
Commissio ad expediendas Inquisitiones	4					Quietatio Executorum dativorum, dum fit dispositio rerum morte intestati defuncti Clerici relictarum, recepto prius ab ipsis de perceptis & expensis calculo, à quolibet centum massæ Substantiæ	3	
Commissio ad dispensandum in gradibus Consanguinitatis & Affinitatis	Gratis							
Communicatio facultatum Apostolicarum	Gratis					R.		
Constitutio Procuratoris officiosa cum transumpto	3					Recessus à Lite cum transumpto	3	
						Recognitio rei alicujus officiosa	3	
D.						Repositio Summæ in Cancellaria, & de levata quietatio cum transumpto	3	
Decretum Interlocutorium cum transumpto	3					Resignatio Beneficii Ecclesiastici	6	
Decretum vim definitivæ continens	8					Revocatio Commendæ Inhibitionis &c.	3	
Decretum Excommunicationis in contumaciam partis citatæ latum	4							
Decretum ex controversiis partium in causa Juris	12					S.		
Decretum ex Inquisitionibus in causa facti	16					Selvus conductus imæ Instantiæ cum addicatione & copia	5	
Decretum Commissionis pro Inquisitionibus	4					Sequestum Proventuum Beneficii	6	
Decretum Remissionis causæ ad primam Instantiam	6					Sublevatio à Censuris ratione contumaciæ	4	
Decretum Institutionis ad Ecclesiam prout à Literis Institutionis						Submissio de parendo judicato cum transumpto	3	
Decretum in causa Juris patronatus	36					Superaggravatio Censurarum	8	
						T.		
						Testimonium peracti concursus & habitatis	15	
						Testimonium honestæ conversationis	6	
						Testimonium de suscepta Fide Catholica	Gratis	
						Testimonium paupertatis Romam intuitu obtinendæ dispensationis alicujus à S. Sede Apostolica	Gratis	
						Transumptum ex Actis Documentorum antiquissimo, alias Gothico, caractere scriptorum pro quolibet folio in quavis parte 20. rigarum	2	
						U.		
						Unio Ecclesiæ Filialis cum Matrice pro ratione redditus Ecclesiæ Filialis à quolibet Centum per	5	
						Verificatio Literarum Apostolicarum cum narratis	18	
						Venditio Decimarum officiosa cum transumpto	6	

NOTA 1mo. Instrumenta, quorum nulla hic facta est mentio (pro quibus tamen exigi potest moderata solutio) ad proportionem similitum in presentia Tabella expressorum sunt solvenda.

NOTA 2do. Sub prætextu appositionis Sigilli ab Actibus tam Judicialibus, quàm gratiosis, præter superius appositam taxam, nihil est amplius exigendum.

NOTA 3tio. Quævis causa, transumpta, Instrumenta, ex Instantia Fiscalis Officii, absque ulla solutione expediendi debent.

NOTA 4to. In omnibus & singulis expeditionibus Personarum Pauperum & miserabilium habenda est ratio, quibus Instrumenta quævis gratis semper pro Deo, aut saltem longè minori pretio sunt extradenda.

NOTA 5to. Serio, & districtè, quibusvis Cancellariarum Officialibus præcipitur, ne à recurrentibus sub quocumque quasi colore amplius, præter appositam taxam exigere, & extorquere præsumant; alioquin contravenientes pænam restitutionis in triplo extorta pecunia, ac alias pro qualitate excessus in ipsos per officia Consistorialia ad instantiam partis conquestæ indilate extendendas noverint se irremissibiliter incururos.

UŁOŻENIE SEMINARIUM w DYECEZYI.

PO uczynionym porządku względem sprawiedliwości w Sądach Konfystorskich, (która u nas jest na pierwszym celu,) y innych rzeczy, które nie cierpią najmniejszej zwłoki, idziemy do najistotniejszego obowiązku Naszego, abyśmy zaższczepili dobre y porządne w Dyecezyi Naszey *Seminarium*. Gdyby Zbor Trydentcki nic więcey był nie uczynił nad to, że nakazał *Seminaria* po wszystkich Dyecezyach, dosyć by wiele w tym było pożytku dla Kościoła Bożego. Trudno albowiem jest, ażeby Kapłani byli w oczach ludzkich zwierciadłem wszelkich cnot, iezeli sposobić się do nich nie będą, nim wieku zaraza opanuje ich serce; trudno, żeby byli okiem ślepych, nogą chromych, światłem Narodu Ludzkiego, iezeli samym brakuie na tych przymiotach. *Seminarium* jest naylepszą Szkołą do utworzenia cnotliwych, y oświeconych razem Kapłanow. A zatym rozporządzenie onego jest to potrzebny konieczny fundament, od ktorego zaczynać nam należy ten obszerny Dom, który wystawić usiłujemy dla chwały Bożey. Nie jest z tym wszystkim myśl Nasza, abyśmy do Niego wprowadzać chcieli iakie nauki, żadnego nie mające związku z Stanem Duchownym. Każdy Stan ma sobie właściwe umiejętności, y w tym się ćwiczy, co mu jest naypotrzebniejszego. Czas też krotki ledwie wystarczyć może na wydoskonalenie się dobre w tym nawet iednym rzemieśle. A do tego można będzie pierwey w Publicznych Szkołach nabyć innych świeckich nauk. W *Seminarium* Duchownym szukamy ćwiczenia dla Duchownych.

Cała

Cała Nauka Kapłańska zamyka się najwięcej w *Artykułach Wiary*, y w *prawidłach obyczajów Chrześcijańskich*. Y toć to jest, co Apostoł Narodów przypominał najbardziej *Tymoteuszowi*, zalecając mu „*Wiare*, y *dobre sumnienie*, które odrzuciwszy „*niektorzy*, z strony Wiary rozbili się „*(b)* Pierwszych wieków Kościoła Bożego sławiano przed oczy uczących się prostą *Teologią*, czyli naukę o Bogu, y *Teologią Moralną*, albo stosującą się do obyczajów. Jakoż wyrzute one były zawsze na sercu, y pamięci Chrześcian. Lecz gdy z łona Kościoła wyszli niektorzy Synowie bunt podnoszący przeciw Bogu, zaczęli używać sposobow mowienia fałszywych, czyli *Sofizmatow*, na zaćmienie prawdy, ten sztuczny sposób przenioł się był nawet do Obróncow Wiary, y przy musiał ich niciako do przyięcia Teologii zasadzoney po wielkiej części na czczych y próżnych myślach, czyli spekulacyach. Z tąd urosły kłotnie, które pod pozorem utrzymywania Sprawy Bołkiej, przytłumiały miłość Chrześcijańską.

Teologia Dogmatyczna.

Przeto żądamy, ażeby Teologia najwięcej *Dogmatyczna* była dawana. Prawdy dowodzić się ma ią *Pismem S.*, *Tradycją*, czyli podaniem, Zborami, czyli *Koncyliami*, y z *Oycow SS.* A lubo *Ateizm*, *Politeizm*, *Deizm*, &c. zdrowa Filozofia dostatecznie zbić potrafi, przecież w tym osobliwie małowiernym wieku ustawać należy *Teologowi*, aby największą moc obrócić ku tej stronie, z ktorey najbardziej biją na *Religię Chrześcijańską*, aby z gruntu rzecz wzięść, nie chodząc, jak mówią, koło pfortu, y odpowiedzieć na rozsiane po tylu *Księgach* zarzuty. Dowieść należy *Objawienia* czyli *Rewelacyi* z rozumu, wyliczyć iey *charaktery*. Pochodnia ta mi-
mo

(b) *Ad Timot.* I. C. XIX.

mo całej mocy działy szerzący się niewierności, nigdy nie zgaśnie.

Nic nie masz niebezpieczniejszego, iak udawać za *Artykuł Wiary* to, co tylko jest niektórych zdaniem, y mieszać pobożne myśli z rzeczą obawioną. Wielki ow *Bossuet* Biskup Francuzki w swojej bardzo małej książeczce, ale arcy-rozumney, pod tytułem: *wyłożenie Wiary Chrześcijańskiej*, większą uczynił przysługę Kościołowi, niżeli wielu innych, co pisali ogromne Tomy; a to dla tego, że się w samych tylko utrzymywał granicach Artykułów Wiary, nic nie wybiegając do ludzkiego zdania. Teolog używać powinien dystrykcyi gruntownych, y oczywistych, czynić wnioski z przyczyn iasných, y niewątpliwych. Wolność Szkół względem różniącego się zdania nie powinna mieć miejsca, chyba tylko w rzeczach bardzo obojętnych, ponieważ ieden tylko jest Chrześć, y icdua Wiara.

Nauka Dzieiow Kościelnych będzie drugim celem ćwiczących się w *Seminarium*. Jest to światło bardzo potrzebne, kiedy nie jest zaćmione fałszywym rzeczy malowidłem. Mamy z doświadczenia, iak zmyślone dzieje dały pochop wielu do powątpiewania o innych rzeczach nayprawdziwszych.

Historya Kościelna.

Tłomaczenie Pisma S.

Nauka tłumaczenia Pisma S., y zgodzania niektórych miejsc na pozor sobie przeciwnych, teść tym potrzebniejsza do obrony Wiary naszej, że nieprzyjaciele iey z tego zródła czerpać zwykli swoje zarzuty.

Między częściami Nauki Kapłańskiej, *Teologia Moralna* iak zdaie się być na pozor łatwa, tak nie-małej potrzebująca ufilności, aby ją gruntownie, y z wszelką roztropnością posiadać. Jeżeli Kapłani nie napoją się zawczasu dobrimi zdaniami, ieżeli uczyć się nie będą znajomości serca ludzkiego, trudno im będzie uchronić się tych dwóch niebezpiecznych skał,

Teologia Moralna.

szero-

szerokości sumnienia, którą miłość własna, y ulegania rodzić zwykły; y zbytnicy surowości, która odstręcza grzesznika, y oddala go od pokuty. A do tego bardzo by była rzecz pożyteczna dla dusz ludzkich, aby wszyscy Kapłani, którzy mają rządzić sumnieniem, jednym gadali językiem. (i) Trzymając się równych prawideł, y żeby jedni tego nie psuli, co drudzy zbudują. A iako wszyscy mamy jednego Pośrednika, jedną Wiarę, tak nie powinniśmy mieć tylko jedne przepisy obyczajów. Czerpać je należy w czystym źródle Ewangelii.

Teologia *Moralna* ma związek z Prawem Kościelnym, czyli z *Kanonami*. Uczyc się ich potrzeba y dla własnej Kapłana wiadomości, y dla umiętności rządzenia drugimi. Mamy z doświadczenia, iakie błędy w Duchownym rodzić się zwykły z tej grubej niewiadomości ustaw Kościelnych. Należy jednak dobre uczynić rozeznanie, których Praw moc dotąd się utrzymuje, a których nie? aby oddzielić jedne od drugich. Pierwsze przypominają nam będą przepisane obowiązki, drugie dadzą potrzebną wiadomość, ktoremi stopniami karność Kościelna przyszła do wieków naszych. Inaczej *Kanony* będą lasem dla uczącego się, y bez przewodników zgubić się w nim może.

Radzibyśmy iak nayprędzey do skutku przywieść myśli nasze względem ułożenia, albo też wybrania potrzebnych na ten koniec książek, ktoreby nietylko dla *Seminarium*, ale też dla całej Dyecezyi Naszey na zawsze służyć mogły. Lecz ponieważ to potrzebuje przydłuższego czasu, po części przynajmniej wykonywać je powoli zechcemy. Nauka

---

(i) Obsecro autem Vos Fratres per Nomen Domini Nostri Jesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in Vobis Schismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem Sententia. *ad Cor: 1. C: 1.*

Nauka Kaznodziejska ćwiczących się w *Seminarium* ma mieć nieposledne miejsce. Ewangelia Chrystusowa powinna być dla wszystkich Kaznodzieiów wizerunkiem, co y jakim stylem na tym prawdy miejscu mówić mają. Nie masz tam w niej krasomostwa, które oznacza tylko Retora, wszystko tam jest po prostu, wszystko do zrozumienia każdego człowieka, a wszystko jest Boskie. Ktokolwiek nie trzyma się Pisma S. y Oyców SS., w tej Duchowney wymowie, nie jest godzien imienia Kaznodziei. Usta Kaznodziejskie są prawdziwie ustami, przez które Bog do ludzi mówi, a zatym nic z nich nie powinno wychodzić ani śmiesznego, ani dziecinnego, ani fałszywego, ale sama tylko prawda. Niepotrzeba przywozić fałszywych y podeyrzanych historyi, (k) przytaczać textow Pogańskich, używać słow rażących niewinne uszy. Niech gruntowne dowody wiążą rozum, zapalają wolę, sprawują skruszenia w słuchacz, y wylewają na serce jego ducha prawdy. Jeżeli wychodzący z Kościołów bić się będą w pierś, będzie pewny znak pożytecznego Kazania. Nie chcemy atoli, aby moc jego zasadzała się tylko na samym krzyku, na wytwornych minach, y udawaniu, wszystko to wraża jakiś strach na moment, ale trwać długo nie może, na kształt piorunu, który raptem uderzy, y ten co się go przeląkł, wkrótce o wszystkim zapomina.

Nauka miewania dobrych Kazan.

Nauka sprawowania SS. Sakramentow, nauka Obrządkow, Ceremonii Kościelnych, śpiewania, każdemu Kapłanowi, a tym bardziey Plebanowi jest potrzebna. Pismo S. rzuca na tego przekleństwo który niedbale sprawuje dzieło Boskie. Nic nie masz

Nauka Obrządkow, y Ceremonii Kościelnych.

C

wspa-

(k) Et sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione Spiritus, & virtutis. *Ad Corint; 1. C. 11.*

nialszego na ziemi, iako sprawować Urząd Kapłański na miejscu Jezusa Chrystusa, być pośrednikiem między Bogiem y ludem, a zatym ie czynić należy z wszelką przystoynościa. Dosyć na tym być powinno, że Kościół S. wszystkie Ceremonie przepisał, y ustanowił, do obowiazkow Kapłańskich przystosowane. Nie chcemy iednak, aby na tym tylko zasadzało się ćwiczenie w *Seminarium*. Y to umieć potrzeba, ale tamtego opuszczac nie należy.

Nauka połączona z pobożnością.

Nadewszystko pragniemy tego, aby nauka nie upoiła rozumu, y iak przepisuie Apostoł Narodow „ „ aby nie więcej rozumieć niżeli potrzeba rozumieć, „ ale żeby rozumieć wedle mierności. „ (l) Aby połączona była z zaszczepieniem cnoty, y pobożności Stanowi Duchownemu przywoitey. Mamy to albowiem z doświadczenia, że iak ten Kapłan, który tylko jest uczone bez pobożności, tak y drugi, który jest pobożny bez nauki, często zadają ciosy Religii. Nie zasadzamy atoli tej pobożności na samych tylko powierzchownościach, y drobnych rzeczach. (m) Ewangelia jest naywiększą nieprzyjaciółką Faryzeuszostwa, każe ona myć nawet twarz naszą, gdy pościmy, aby nas palcem nie wytykano. Religia przepisała nam istotne obowiazki, wypełniamy ie naypierwcy. Ale częstokroć zaniedbujemy tego, co jest przykazaniem, a chwytamy się tej rzeczy, która tylko jest radą; a to dla tego, że radzi słuchamy woli naszey, niżeli Przykazania. Wiek dzisiey zepsuty nie czyniłby zaiste tyle pośmiewiska z pobożności, gdyby sami mniej gruntownie pobożni do tego nie dawali czasem pochopu. Zdieci niektórzy przykrą iakąś

(l) Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. *Ad Rom: C. XII.*

(m) Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. *Ad Tim: II. C. III.*

iaką gorliwością, z siebie tylko zdejść się być kontenci, y chcieliby, aby każdy szedł za ich *humorem y fantazyą*. Odstępują oni od tej prawdziwej pobożności, ktorej wizerunek stawia Nam przed oczyma Paweł S. ten to doskonały poznawca serca Chrześcijańskiego. Mowi on, że każdy prawdziwie pobożny jest cierpliwy, słodki, pokorny, nie ma złego podejrzenia o drugim, nie gniewa się na nikogo, y pokrywa błędy y wady bliźniego, kiedy ich nie może przed ludźmi wymówić. A osobliwie prawdziwa pobożność zasadza się na miłości bliźniego. Religia Chrześcijańska za grunt założyła tę cnotę. Kto jej nie ma, nie jest prawdziwym Chrześcianinem. Takiey roztropney pobożności zaszczepienia spodziewamy się w Seminarium Dyecezyi Naszey, y zalecamy Rządcom onego, aby gruntownie pobożnych bez dziwactwa, bez obfudy, bez przysady, bez pychy, bez obmowy, y krzywego na drugich oka tworzyli Kapłanow.

Nie możemy tu oraz przepomnieć tego, abyśmy przed oczyma nad Seminarium Przełożonych nie wystawili najpierwszego ich obowiązku, to jest: ażeby roztropnie, y z przyzwoitą łagodnością zaszczepiali te młode latorośli, uprawiali tę miękką rolę, która sowite Kościołowi Bożemu nieść ma owoce; gdy by zaś tego potrzeba było, występnych strofowali, iuż to prywatnie, iuż w obliczu wszystkich, według Nauki S. Pawła „aby y drudzy boiaźni mieli „(n) Pospolicie rozumiemy, że stopień Przełożonych, jest to stopień władzy, która zasadza się na rozkazywaniu, y na tym, żeby patrzeć na drżących tych wszystkich, ktorzy im są podlegli. Janna jest wcale Przełożonych

*Roztropny
Rząd Przełożonych nad
Seminarium.*

C₂

powin-

(n) Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant. *Ad Tim; 1. C. V.*

powinność. Mają oni być wszystkim dla wszystkich, powinni uczyć się charakteru osob, dociekać skłonności, każdego poznawać naturę, co być może iednemu pożytecznego, a co drugiemu szkodliwego, y mierzyć lekarstwa przyzwoite, według osob, według czasu, według okoliczności, aby pewnicyszy miały swoy skutek.

*Powolność y
posłuszeństwo
ćwiczących się
w Seminarium.*

Podobnie też zalecamy wszystkim ćwiczącym się w *Seminarium*, aby w wszelkicy skromności y posłuszeństwie wykonywali te przepisy, szanując Przełożonych, iak Nas samych, ponieważ oni są postawieni na miejscu Naszym. Niech mają wyrte w pamięci te słowa Apostoła Narodow: „ Bądźcie posłuszni [Przełożonym „ waszym, y bądźcie im podlegli, oni albowiem czują, „ iaki mają oddać za was Bogu rachunek, aby to „ wesolo czynili, bez narzekania, bo to wam na złe „ wyjdzie. “ (o)

Zeby zaś to ułożenie iak naylepiey wykonane było, zlecamy JMć XX. *Provizorom Seminarii*, y terażniejszym y przyszłym, ażeby zniostli się pierwey z Przełożonym onego względem zażycia zdolnych do tego osob, nie tylko wglądali w rząd Ekonomii wewnętrzney corocznie, y Nas we wszystkim uwiadomiali, ale też przepisow Naszych, (ktore tak co do podziału czasu na Nauki wyrażone, iako też co do przeciągu, y bawienia się Klerykow w *Seminarium*, co do użycia na ten koniec naylepszych Autorow, y innych drobnych okoliczności wyidą osobno) przepisow mowiemy Naszych, pilnemi byli stróżami.

*Doniesienie
czwierć-roczne
Przełożonych
Seminarium.*

Przełożony *Seminarii* ma Nam przy końcu kaźdey ćwierci roku dawać wiadomość o odprawionych examinach przez Klerykow z przepisanych nauk, tudzież przyłączyć zdania swoje o postępku w nich, y obyczajach

(o) Ad Hæbr; C. XIII.

iach każdego z osobna. Chcemy albowiem wiedzieć zawczasu, którzy do jakiej pracy w Winnicy Chrystusowej zdadni być mogą.

Y dla tego ułożyliśmy u siebie nie dawać *Beneficjow*, tylko uznanym zasługom, a nadewszystko nauce y pobożności. Ci oraz, którzy długo pracują z pożytkiem Kościoła po uboższych miejscach, pierwsze do tego prawo mieć będą od owych, którzy dopiero zaczęli nosić na sobie imię Kapłana.

Tę sprawiedliwość uczynić każdemu spodziewamy się tym pewnie, że nie tylko w naszej mocy mamy do rozdawania *Beneficjow*, ale nawet tuszemy sobie, iż nasze zalecenie osób mieć będzie wagę u *Kollatorów* świeckich, ktorey już z radością Naszą doświadczyli w Dyecezyi mianowicie Pomorskiej.

U S T A N O W I E N I E

Pułrocznych Kongregacyi Dekanalnych, z wyrażeniem obowiązków Dziekańskiego Urzędu..

Jeżeli *Seminarium* potrzebną jest Szkołą do zaśczerpienia dobrych Kapłanow, Zgromadzenia się czyli Kongregacye Dekanalne nietylko utrzymują, ale nawet powiększają te nauki y cnoty, ktorými niegdys napoiłi się. Niedosyć albowiem jest przestać na tym, czego się kto w młodości swoiey nauczył. Naylepsze dowcipy tępieją, jeżeli nie ćwiczą się ustawicznie w swoim rzemieśle. Y cnota stygnie, kiedy iey nie zagrzewamy przez częste przypominania obowiązków. Z tey to przyczyny wszystkie Dyecezye przyięły ow zbawienny zwyczaj, składania po Dekanatach dwa razy na rok Kongregacyi; aby Kapłani, ktorým powierzone jest stąranie

ranie około Dusz ludzkich, stali się światłością świata, y solą ziemi, przez naukę y dobre przykłady, aby doskonale umieli prawdziwą Chrześcijańską *moralności*, y znali obowiązki Stanu swojego. Z tey samey przyczyny y my ie odnawiamy po całej Dyecezyi naszej. Zeby zaś XX. Dziekani, iak ich nazywają *Foranei*, iednostajność zachowali wszędzie, względem odprawowania tych Kongregacyi, sądziliśmy potrzebą, uczynić tu niektóre przepisy.

Czas Kongregacyom naznaczony.

A nayprzed: Kongregacye Dekanalne odprawiać się będą dwa razy na rok, raz w Maiu, drugi raz w Wrześniu. XX. Dziekani obwieszczą Plebanow, Komendarzow, y Wikarych przez List okolny, o dniu Kongregacyi następować mającey, dwoma Miesiącami pierwey. Dzień Szrodowy w tygodniu do tego będzie nayspofobniejszy. Wyznączą Kościół z kolei w Dekanacie na to przypadający, tudzież iednego Kapłana rownie z kolei następującego na Exortę, która być powinna o obowiązkach Plebańskich, potym przyłączą pytania przynaymniey trzy z Teologii, ofobliwie Moralney. Na które każdy z Kapłanow na piśmie ma odpowiedzieć, oprócz tego tylko, który będzie miał Exortę, aby mógł mieć dłuższy czas do dobrego nagotowania się.

Mieysce Kongregacyi.

Pytania podane do odpowiedzi.

Assessorowie Dziekana.

Każdy Dekanat obiera dwoch z pomiędzy siebie w Nauce Teologiczney naybiegleyszych Kapłanow, którzy będą Assessorami Dziekana, iako *Prezydującego* na Kongregacyi, a w nieprzytomności onego, dla iakiey ważney przyczyny Zastępcami, czyli *Subsytutami*. Do nich należeć będzie układać w raz z Dziekanem rzecz Exorty na następującą Kongregacyą, y Pytania Teologiczne.

Pisarz Kongregacyi.

Pisarz oraz Kongregacyi Dekanalnych obrany być ma, który Akta wszystkie porządnie układać, y wypisy onych dla Konsystorza własnego gotować będzie.

Po-

Pomtore, w dzień przypadającej Kongregacyi, po odprawioney Mszy o Duchu S., po skończoney Exorcie, Pleban mieysca, prosić będzie wszystkich przytomnych do Kongregacyi nie należących, aby wyszli z Kościoła. Dziekan zaś w krotkich słowach zagał Kongregacyą, y natychmiast wszyscy pokłękną ubrani w Komże, mówiąc: *Veni Sancte Spiritus* z zwykłemi Modlitwami. Po tych skończonych, zasięda wszyscy w koło stoła na ten koniec umyślnie przygotowanego, zachowując porządek czasu obięcia Plebanii, Kommendy, lub Wikaryuszostwa. Dziekan, jako Prezydujący, pierwsze będzie miał mieysce z Assessorami, Pisarz zaś po wszystkich ostatnie.

Msza o Duchu S. Exorta, Veni Sancte Spiritus, Zagałanie Kongregacyi.

Potrzenie, czytane będą przez Pisarza Kongregacyi Pytania Teologiczne, na ktore gotową każdy poda odpowiedź w domu swoim napisaną na karcie arkuszowej, aby łatwiej *Protokół* z nich w czasie ułożyć można było, położywszy niżej, każdy imię swoje, y przezwisko wyraźnemi słowy. Zeby zaś znać było, że te odpowiedzi są własney każdego pracy, nie odrzeczy będzie, ażeby Dziekan wyznaczył jednego Kapłana do utrzymywania prawdy w podanych pytaniach zamkniętey, innych zaś dwoch, do czynienia zarzutów, zostawiając pole każdemu przymowienia się, byleby bez krzyków, y hałasów, y dla tego każdy Dziekan przestrzegać pilnie będzie, aby za granicę rzeczy nie wybiegano, mowy drugiemu nie przerywano, z zdania cudzego nie urągano się, z gniewem y zapalczywością, a tym bardziej przykreimi słowy zdania nie popierano. Dziekan z dwoma przybranemi Assessorami, ma się starać, aby w tych sporach fałszywe zdanie od prawdziwego, y pospolicie przyjętego umiał rozeznac y oddzielić, trzymając się prawidła Pawła S. ktory uczy Tymoteusza, „ Aby „ nikczemnych y babich baśni strzegł się, a ćwiczył

Odpowiedzi na podane Pytania.

„ się

„ się ku pobożności: “ (p) Który zaleca mu, „ Aby
 „ opowiedział niektórym, żeby inaczej nie uczyli, ani
 „ się bawili baśniami y nieskończonym wyliczaniem
 „ rodzajow, które raczej gadki przynoszą, niż zbu-
 „ dowanie Boże, które jest w Wierze. A koniec przy-
 „ kazania jest miłość z czystego serca, y sumnienia do-
 „ brego, y wiary nieobłudney, od których obłąkawczy
 „ się, obrocili się ku próżnomowności, chcąc być nau-
 „ czycielami Zakonu, czyli prawa, nierozumiejąc, ani
 „ co mówią, ani o czym twierdzą. A wiemy że dobry
 „ jest Zakon, ieśliby kto przyśtojnie używał: “ (q.)

*Czytania Synodu Dyece-
 zalnego, albo
 innego iakiego
 rozporządze-
 nia na Dyece-
 zyg.*

Poczwarte, Następować potym powinno czytanie albo Synodu Dyecezalnego, albo Rozporządzenia Dyecezyi, Listow Pasterzkich, y innych Pism, które dążą do utrzymania porządku w Dyecezyi. Znosić się mają XX. Dziekani wspólnie z innemi Plebanami, w tym wszystkim, coby pożytecznego być widzieli dla Dyecezyi, y Nas o tym uwiadomić. Wiemy albowiem, że na miejscu lepiej poznać można potrzebę rzeczy, niżeli w odległości.

*Poprawa Bra-
 zerska.*

Popiąte, Ponieważ każdej Kongregacyi Dekanalney niepoślednią jest częścią poprawa Braterka, czyli iak ją nazywają *Correçtio Fraternalis*, przeto ma być bez żadney nienawiści wykonana z świętą y prawdziwą gorliwością, w oczach BOGA wszystko widzącego. A nayprzod starszy Pleban pytać się będzie każdego z osobna Kapłana, ieżeli nie wie czego nagannego w Dziekanie, aby go można upomnieć. Potym Dziekan znacznie czynić swoje badania, wypytując się, ieżeli którzy Kapłani źle sprawują Sakramenta SS, nie miewają Katechizmow y Kazań, oddalać się od Kościołow bez opowiedzi Zwierzchności, a tym bardziey nie zostawi-
 wszy

(p) *Ad Tim: 1. C. IV.*

(q) *Ad Tim: 1. C. 1.*

wszy drugiego na swoim mieyfcu, nie dbają o poprawę Domow Bożych, y czyste choć ubogie onych ochędoftwo, majątkow y praw Kościelnych nie bronią, źle się obchodzą z Parafianami, opłaty, czyli *Jura stola* zbytne wyciągają, ieżeli pianaftwem się bawią, źle y gorzkie prowadzą życie, a dowiedziawszy się o którym takowym, niech po Bratersku, iak Paweł S. naucza, upomni go, y poprawi, (r) gdyby zaś występek wziął gorę, albo też gdyby ktory z Kapłanow pogardzał tym słodkim lekarstwem, na ten czas Nam, albo też Konyfstorzom Naszym ma o tym donieść.

*Pokazanie Ap-
probaty.*

Nakoniec każdy z Kapłanow powinien będzie pokazać Dziekanowi swoją *Approbatę*, czyli pozwolenie na słuchanie Spowiedzi, które przez Konyfstorze Nasze nie ma być na dłuższy czas dawane, iak na rok ieden, według tego, iak wyżey uftanowiliśmy.

Poszeftę: To wszystko przed obiadem skończyć się powinno, kiedy ieft człowiek naysposobniejszy do wszelkich czynności. Chybaby krotkość czasu nie dozwoliła tego, y w takim razie po obiedzie resztę wykonać należy. U stołu zachowana być ma wszelka skromność, y wstrzemięźliwość, osobliwie w napoiu, czego XX. Dziekani pilnie przestrzegać będą. Przy stole będzie czytana książka przez najmłodszego z Kapłanow w materyi dobrego rządzenia duszami ludzkiemi, naprzykład: nauki S. Karoia Boromeusza dla Kaznodzieiow, y Spowiednikow.

*Obiad z wszel-
ką skromnością
y trzeźwością.*

Posiodme: Każdy Pleban, y inni wszyscy obowiązani do odprawiania Kongregacyi znajdować się na niey powinni pod karą 30. złotych na Plebanow,

*Kara na nie-
przytomnych.*

D

20. na

(r) Fratres etsi praecupatus fuerit homo in aliquo delicto, Vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. *Ad Gal. C. VI.* Itaque qui se existimat stare, videat, ne cadat. *Ad Corin. I. C. X.*

20. na Kommendarzow, a 15. złotych na Wikarych, ktore obrocone być mają na Szpitalu. Gdyby jednak który ważną miał przyczynę niestawienia się na Kongregacyi, otym Dziekana własnego przez list uwiadomić ma. On zaś w *Akta* przytomność każdego, lub nieprzytomność, z przyczyną, lub bez przyczyny, zapisać każe. Daie się oraz moc Dziekanom wykonania włożoney kary na nieprzytomnych, gdyby zaś ktorzy nie chcieli iey poddać się, za uwiadomieniem Nas, lub Konsystorzow Naszych, przez Instygatora do Sądu pozwani będą.

Przesłanie Aktow Kongregacyi do Konsystorzow.

Poofme: Wszystkie *Akta* Kongregacyi porządnie ułożone, od Dziekana, y od dwóch Assessorow podpisane, Maiowe naydaley w Miesiącu Sierpniu, a Wrześniowe naydaley w Grudniu, XX. Dziekani do właściwych Konsystorzow odsyłać będą; a to pod karą 50. Złotych. Konsystorze zaś do Naszey Kancelaryi iak nayprędzey one przesyłać starać się mają. My zaś z Naszey strony wyznaczyć nie omieszkamy zdolne Osoby, do przeczytania wszystkich Aktow, odpowiedzi Kapłańskich na podane pytania, y otworenia o nich zdania swojego, abyśmy wiedzieć mogli, iaką naukę utrzymuie Duchowieństwo Nasze. Inaczey te zbawienne Zgromadzenia się uchybiłyby swiego kresu.

Kongregacye kończyć się mają przy wystawieniu Najswiętszego SAKRAMENTU Pieniem S. Ambrożego. Po ktorym wszyscy do swoich Kościołow bez żadney ucztzy w trzeźwości y skromności powrocą. Ziazdy Dekanalne są ustanowione dla posikku duszy, a nie ciała. Lecz złość ludzka obrociła ten koniec na inny wcale przeciwny, y z schadzek pobożności y nauki, robi częstokroć schadzki pijaństwa, z krzywdą samychże Duchownych, z pogorszeniem świeckich, iak
by na

by na nic się nie zieżdzali Kapłani, tylko aby się upić. Więc ieszcze raz powtarzamy, żeby Kongregacye bez żadney uczyty, y w trzeźwości kończyły się, pamiętając na słowa Pawła S. do Efezow: (s) „Nie, upijajcie się winem, w którym iest nieczystość, ale, bądźcie napełnieni Duchem Świętym. „

To rozporządzenie Nasze względem odprawiania Kongregacyi, nie może nam obiecywać pewnego skutku, iezeli XX. Dziekani pilnie go przestrzegać nie będą. Ani My, ani Konsystorze Nasze, nie iesteśmy w stanie, wszystkiego oczami własnymi widzieć, bliższych Strożów szukać Nam koniecznie potrzeba. Y dla tego to wspomniony wyżey *Jezbro* mowił do *Moyzesza* „, Postanow z nich Tyfiączniki, „, y Setniki, y Piędziesiątniki, y Dziesiątniki „, Te ostatnie ogniwa łączą się z pierwszymi, robią mocny łańcuch, którego moc y dobre spoienie utrzymać potrafi rząd Dyecezyi. Od pilności Dziekanow zawiff wszelki porządek, który tym usilniey im zalecamy, im bardziej poznaiey y dobro Kościoła, y ich obowiazki; aby mieli otwarte zawsze oczy na sprawy powierzonych sobie Kapłanow, złych, y gorszących napominali, a nie poprawuiących się nam donosili. Do XX. Dziekanow należeć będzie odtąd, Lify Pałsterkie, *Processa*, y inne obwieszczenia po wszystkich Kościołach Dekanatu swego rozsyłać bez żadney zwłoki zwyczajną drogą, Konsystorze o rozefianiu onych uwiadomiać, odebrawszy pierwey kazdego Plebana podpis, na osobney karcie umyślnie na ten koniec przyłączoney, z wyrażeniem ktoregodnia, y godziny doszedł go Procefs, y ktorego odeśłał do drugiego Kościoła. Tę kartę ostatni Kościół nieodwłocznie odeśłać ma Dziekanowi tąż samą drogą.

*Obowiazki
XX. Dziekanow.*

*Pilność na
Plebanow.*

*Rozsyłanie
Listow Pałsterkich.*

D₂

Do

(s) *Ad Ephes: C. V.*

*Towarzystwo
Wizytatorów.*

Do XX Dziekanów należeć będzie podczas generalney Wizyty iezdźć razem z Wizytatorem po całym Dekanacie. O zawakowaniu Kościołów przez śmierć Plebana, albo innym jakim sposobem, o oddaleniu się Kapłana od Kościoła niezostawiwszy na swoim miejscu drugiego, Nam y oraz Konsyftorzom natychmiast donosić, aby prędzey temu zaradzić można. Tym czasem wyznaczwszy bliższego Kapłana, któryby zastąpił miejsce.

*Wprowadzanie
do Possessyi
Plebanów.*

Do XX. Dziekanów należeć będzie Instytuowanego Plebana, za pokazanym sobie Instrumentem, do Kościoła wprowadzić, rejestr rzeczy Kościelnych, y Inwentarz gospodarstwa nowemu Plebanowi z podpisem ręki własney oddać, aby pod czas Wizyty wiedzieć można, w jakim stanie odebrane jest *Beneficium*, a w jakim potym zostawać będzie. Po śmierci Plebana, y innych Kapłanów w Dekanacie umierających, iezdźć na miejsce, dla spisania wszystkich sprzętów, y rzeczy po umarłym, w przytomności świadków, y rozporządzenia czynić pogrzebu ciała, y ratunku duszy.

*Donoszenie
ich śmierci.*

Wizyta Dekanatu.

A naybardziej należeć będzie do XX. Dziekanów, ażeby co rok wizytowali Kościoły w okręgu swego Dekanatu umieszczone, obwieściwszy Plebanów pierwey dwoma miesiącami przed zaczęciem Wizyty. Wiemy albowiem z iedney strony, że ten jest ieden nayskuteczniejszy środek do utrzymania karności Kościelney, y wszelkiego porządku w Dyecezyi, z drugiey zaś strony trudne są w tey obszerności coroczne Wizyty Generalne przepisane od Zboru Trydentskiego, więc przynajmniey Dekanalne Wizyty opuszczone być nie powinny. Zeby zaś dokładnie, y porządnie były odprawiane, kładziemy tu Pytania, według których każdy Dziekan na Wizycie sprawić się ma, y Nam coroczne opisy przesyłać będzie. Za-

czy-

METHODUS PERAGENDÆ VISITATIONIS DECANALIS ECCLESiarUM DIÆCESIS VLADISLAVIENSIS ET POMERANIÆ JUXTA QUÆSITA, QUÆ SEQUUNTUR.

Ecclesia Parochialis secundum situm & statum suum.

Quæ sunt Nomina Civitatis, aut villæ, Officialitatis, Archidiaconatus, Decanatus, Palatinatus, & Districtus, in quibus Ecclesia Parochialis consistit?

An sit murata? an lignea? & cujus formæ? utrum sit Matrix? aut alteri unita?

A quo? & quando erecta?

Num consecrata? an solum benedicta?

Cujus est collationis? aut Juris Patronatus?

In quo statu est fabrica Ecclesiæ, seu structura interna & externa, an in bono aut mediocri vel deterrimo?

Suggestum, Confessionalia, Scamna, Organa, Pavimentum Ecclesiæ, an & quali reparatione indigeant?

Sacrarium an armariis pro suppellectili, utensilibusque Ecclesiæ sit instructum?

Tectum & Turricula super Ecclesia sintne integra?

Campanile quale? quot & quales campanas cotineat?

Quæ sit Ecclesiæ supellex? & quam nitida?

Cæmeterium an ita sit bene septum, ut in illud pecori non pateat aditus?

An intra Ecclesiam sint aliqua Præbendæ, & Capellæ? à quo erectæ, quomodo dotatæ?

Qui earum Patroni? quæ Obligationes?

An sit aliqua Confraternitas instituta?

An præscripta illi statuta debite observentur?

Capellæ publicæ ab Ecclesia distinctæ an aliqua reperiantur? quæ illarum dos & supellex?

In quibus Nobilium Domibus reperiantur Oratoria privata? An ad hoc necessaria Indulta habeant?

An ex his aliqua præjudicia Ecclesiæ Parochiali non fiant?

An penes Ecclesiam Parochialem sit aliquis ludi Magister pueros edocens, & an suo fungatur officio?

An sit aliquod pro Pauperibus Xenodochium? & pro quot Personis?

Qui illius annui redditus?

Quæ est latitudo & longitudo limitum Parochiæ?

Quot Villas sibi in juribus Parochiæ subjectas complectatur?

Quæ sunt ipsi aliæ Ecclesiæ Parochiales confines?

Administratio Sacramentorum.

Baptisterium an omnibus, prout convenit, sit instructum?

Chrisma & Oleum Catechumenorum an singulis Annis procuretur?

Infantium baptismus an diutius protrahi? aut domi extra casum necessitatis conferri non soleat?

Personæ Confessionis Paschalis & Communionis capaces quot in Parochia numerentur?

An omnes huic obligationi satisfecerint?

Num Infantes confessionis capaces sunt prius ad illam peragendam bene instructi?

An Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Tabernaculo decenter adornato diligenter asservetur?

An singulis octo vel ad summum quindecim diebus renovetur?

An lampas die noctuque ante Altare Sanctissimi ardet? cujusve sumptu comparetur?

Quibus anni diebus publicæ Adorationi in Ostensorio vel Pyxide, & cum cujus facultate exponitur?

Qua populi frequentia & Solemnitate in Processionibus defertur?

An denuntiationes Sponsorum in utriusque Parochia diebus Festis, dum Populus ad Divina audienda congregatur, aliquando sine facultate speciali non omittantur?

An iidem Sponsi ante contrahendum Matrimonium non modo de impedimentis, num illis aliquod illorum non obsit, sed etiam & de doctrina Christiana serio & diligenter prius instruuntur?

Olea Sacra in quali vasculo asserventur?

An Sacramentum extremæ Unctionis infirmis administratur?

An aliquando evenit, ut aliquis Parochianorum sine Sacramentis, & præsertim Pœnitentiæ per negligentiam Parochi ex hac vita decesserit?

NOTA. Ad hæc omnia & singula quæsitæ, quilibet Parochus sive alius quivis Beneficiatus illiusque Ecclesiæ Ministri directè, & dilucidè respondere tenebuntur, quorum depositiones Visitatores Decanales etiam vernacula si libuerit lingua, pro faciliore expeditione & meliori informatione, in scripturam redigent. Desideria verò & dubia Parochi aut illius Parochianorum, si quæ sibi proposita habuerint, item si aliquid singulare & animadversione dignum in Parochia accidisse resciverint, ad calcem responsionum connotabunt.

Status Beneficii in Æconomicis.

Quales Inscriptiones, Dotationes, Donationes Agrorum, Decimarum, Censuum, &c: & super quibus Bonis favore Ecclesiæ, factæ sint, & recognitæ?

An in toto, aut in quali quantitate solvuntur?

An sint aliqua pia legata Ecclesiæ facta, si nondum persoluta, à quibus, & quare?

An Rector Ecclesiæ bona ipse per se administret? an per contractum aliquem? cui? pro quali pretio? ad quod tempus? & cum cujus facultate locet?

An sint aliqui Ecclesiæ subditi & quot?

An sit propinatio liquorum libera, & qualem fructum adferat?

An sit aliqua Ecclesiæ carbona? & qualis quota ex illa de anno colligitur? ac in quos usus convertitur?

An in pacifica possessione Decimarum manipularium, & quarum Parochus existit?

Qualis, demptis omnibus & quibus necessariis fundi expensis quibuslibet annis mediocribus omnia in pecuniam redigendo, possit esse redditus?

An sunt aliqua bona ab Ecclesia avulsa, & quæ? an vindicantur?

Domus Plebanalis, & reliqua Beneficii ædificia in quonam statu reperiantur? an in bono, vel mediocri, aut ruinoso?

An aliquis præter Rectorem ad reparationem Ecclesiæ, ædificiorum Plebanalium, & quo Jure teneatur?

Qualia sunt ædificia Vicariorum, Præbendariorum, ac cæterorum Ecclesiæ Ministrorum?

An isti habeant separatos agros, vel quoscunque proventus? & ad quantum ascendentes?

Parochus & Parochiani.

Quod Nomen, cognomen, Patria, Ætas, Parochi?

A quo tempore est ad Beneficium institutus?

An aliud Beneficium Ecclesiasticum incompatible possideat? & num desuper dispensationem obtinuerit? Ubi plurimum residet?

Vicarios an habet, & quos?

An diebus Dominicis & Festis per se vel per alios concionem habeat, & catechiset, aut saltem alterutrum istorum præstet?

Quem ordinem in peragenda devotione observet?

An approbationem pro audiendis Christi Fidelium confessionibus habeat, Recollectionesque Spiritus & examen sufficientis doctrinæ quotannis ante approbationis obtentionem peragat & subeat?

An Missam pro Parochianis & Ecclesiæ Benefactoribus Diebus Dominicis & Festis offerat, vel per Vicarium offerri curet?

An non foveat aliquas Personas, ex quibus Parochiani scandalizari possint?

An Ordinationem Jurium Stolæ nuper præscriptam exactè observet?

An Libros Metricos Baptisatorum, Matrimonio copulorum, & defunctorum diligenter conservet?

An intra ipsius Parochiam reperiantur aliqui Clerici vagi? ex qua Diocesi sint? & quomodo se gerant?

An intra fines Parochiæ sint aliqui Religiosorum Conventus?

An hi extra Casum necessitatis, vel invito Parocho Sacramenta administrent?

An extra clausuram non delinquant?

An sunt aliqua Monialium Monasteria?

Cujus Jurisdictioni subsunt?

An aliqui non irrepserint ibidem abusus & scandala?

An intra limites Parochiæ non sint aliqui publice & notorie scandalosi homines?

An præcepta DEI & Ecclesiæ publice non violentur?

An omnes rationis capaces in necessariis ad salutem tam necessitate medii quam, præcepti sint instructi?

Quæ sint principaliora puncta Decretorum Reformationis, & in quibus Visitationibus latorum, penes Ecclesiam Parochialem reperibilium?

czyniając zaś od tego Roku, w którym czyniemy to Nasze Rozporządzenie, dla poznania dobrze stanu Dyecezy, żądamy dokładnego opisu w języku bądź Łacińskim, bądź Poltkim, według przyłączonych na osobney karcie Pytań.

P R Z E P I S Y

Dla Plebanow y innych Kapłanow.

ZOstaie Nam teraz uczynić przepisy dla tych, ktorych Bog powołał do rządzenia Duszami ludzkiemi. Mowiemy o Plebanach, y innych Kapłanach, ktorzy dzwigaią naywiększy ciężar Pasterstwa Naszego, na ktorych, iak na zawiasach iakich utrzymuie się Chwała Boška, dobre obyczaię, y oświecenie ludu. Od ich nauki, przykładnego życia, rostopności y pilney czułości zawiś cały pożytek, który tylko obiecywać sobie możemy w Winnicy Chrystusowey.

Zbor Trydentski w swoim wyroku o poprawie, czyli iak nazywaią *Decretum Reformationis*, naylepiey to poznawał. Mowi on: „ że nic nie masz, co by „ innych bardziey do pobożności, y chwały Boškiey „ pobudzało, iako życie, y przykład tych, ktorzy „ są poświęceni Bogu. Gdy albowiem od rzeczy „ światowych są podniesieni na wyższe mieysce, na „ nich wszyscy obracaią oczy swoje. Y to w nich „ naśladiuą, co w nich widzą. Przeto tak należy „ powoñanym do stanu Kapłańskiego życie, y oby- „ czaie swoje stosować, ażeby w ubiorze, w mowie, „ y we wšytkich sprawach nic, tylko fama cnota, „ skromność, y Religia wydawała się, ażeby nauką „ y przykładem oświecali drugich, stali się żywym „ zwierciadłem dobrego życia, y ziednali dla stanu

Du-

*O życiu y Oby-
czaiach Pleba-
now, y innych
Kapłanow.*

„ Duchownego uszanowanie (t) „ Nie możemy tu nic przydać do tych słów Zboru Trydentskiego, które są krotkim zebraniem powinności Kapłana. Zalecamy tylko, aby były wypiętnowane w pamięci y sercu każdego. Niech będzie ubiór Kapłanów skromny, y ani zbyt wykwintny, ani też zbyt lichy, y poszarpany. Prawdziwa cnota brzydzi się tą dwoiaką przysadą. Niech owieczkom swoim będą przykładem w nauce, w szczerości, w powadze, aby o nich rozumiano jako o sługach Chrystusowych, y szafarzach Tajemnic Boskich, y jak mówi Apostoł „ aby się ten, „ który jest przeciwny, zawstydził, nie mając nic, „ coby o Nas miał mówić złego “ (u) Niech z ich ust niewychodzi, tylko „ cokolwiek jest prawdziwego, „ go, cokolwiek wstydlwego, cokolwiek sprawiedliwego, „ wego, cokolwiek świętego, cokolwiek przyjemnego, „ go, cokolwiek dobrej sławy “ (w) Przeciwnie zaś, niech usta Kapłana zamknięte będą na to wszystko, coby razifo Chrześcianańskie uszy, a tym bardziej, coby było przeciw Bogu y Religii. Zdaie się, że jest nazbyt złe rozumieć o Kapłanach, aby ich w tym nawet rzeczy niezwyczajney napominać; ale w tym wieku naszym, w którym wolność mowienia y sądzienia o każdej rzeczy gorę wzięła, nie jest to nazbyt o tym nawet mówić. (x) Luboby iuż do tych czas
powinni

(t) *Sess: 22. C. 1. de Refor:*

(u) *Ad Titum C. 11.*

(w) *Ad Philipp: C. IV.*

(x) *Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. Ad Coloss: C. 11.*

Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Ad Rom: C. 1-

powinni tacy Kapłani postrzedz się, że ci nawet, którzy na oko pochwalać będą te ich mowy, pogardzą nimi w duchu, jako owemi mniemy wiernymi sługami gadającemi na Pana swego, którego chleb iedzą.

Między innemi zaś rzeczami, które zdobią Plebanow, ta jest niepoślednia, kiedy staraią się o ozdobę Domu Bożego. Nic albowiem nie masz, co by im bardziey ziednać mogło miłość u Parafianow, y wzbudzić nabożeństwo w wiernych Chrystusowych, jak troskliwe staranie o czystość y ochędostwo Kościołow. Y dla tego ma mieć bacžność każdy Pleban, ażeby Kościół iego był nakryty, y dobrze zamknięty, ściany mocne, okna opatrzone.

Przenayświętzy SAKRAMENT ma być chowany w *Tabernaculum* przywoitym, na Wielkim Ołtarzu, w puźce srebrney, wyłożoney wewnątrz, którego odnowienie czyli *Renowacya* co ośm dni, a naywięcey co piętnaście czynić się powinna.

Lampa zawsze przed Nayświętzym SAKRAMENTEM goreć będzie. Jle razy zaś ma być Wystawienie, Powaga Majestatu Boskiego większey liczby świec na Ołtarzu wyciąga. Częstego wystawienia, y bez pozwolenia Zwierzchności, dla większego uszanowania BOGA Utaionego, zakazujemy.

Olea Sacra do Chrztu S. y Ołtarniego Pomazania, w miejscu dobrze zamkniętym, w naczyniu czystym, chowane być powinny. O nowe co rok zawczasu po dniu Wieczerzy Pańskiej posyłać mają do Kościoła Naszego Katedralnego.

Chrzcielnicę czysto y pod zamknięciem utrzymywać będzie Pleban.

Relikwie, które są przez Zwierzchność uznane, na miejscu bezpiecznym, y przystoynym, nie zaś wilgotnym w Kościele mają być stawiane, z Podpisem Jmion Świętych. Które zaś będą niepewne, y *nie autentyczne*,

Ozdoba Domu Bożego.

Sanctissimum

Lampa przed Sanctissimum

Olea Sacra.

Chrzcielnica.

Relikwie.

tyczne, nie trzeba ich wystawiać na widok, ale raczy z uczciwością w Zakryty chować.

Obrazy.

Obrazy Świętych aby były malowane według zwyczaju w Kościele Bożym przyiętego, y któreby patrzących do pobożności raczy, niżeli do śmiechu pobudzały. Chociaż zaś Obrazy Świętych godne są naszego uszanowania, nie żebyśmy w nich uznawali iakie Bóstwo, iak mowi Zbor Trydentski, ale że ta cześć ma się ściągać do tych, których one wyrażają, zalecamy jednak, aby to wyrządzanie czci Świętym było różne od czci powinney BOGU Utaionemu w Najswiętszym Sakramencie. Patrzymy albowiem na to, iak przez samychże Kapłanow czynione większe okazałości Obrazom, wciągają ciemne y proste pospolstwo, które nawięcey idzie za zmyśłami, w nierostropne, y krzywdę czyniące Naszey Religii uszanowania, tak dalece, że większą czestokroć sługom, niżeli samemu Panu cześć oddaie. Czyni to one z prostoty, y z małej uwagi, ale do Kapłanow należy wyprowadzać ic z błędu, nie zaś w nim utwierdzać.

Konfesyonały.

Spowiednic, czyli *Konfesyonałom* tyle ma być w Kościele, ile wyciąga liczba y spowiadających się, y Spowiednikow. Zalecamy przy tym, aby spowiedzi po Zakrytych, y po kątach Kapłani nie słuchali. Zawsze zaś ubrani w komże y stuły, dla sprawowania z wszelką uczciwością tego Sakramentu Pokuty.

Aby składy nie były w Kościołach.

W Kościołach nie mają być żadne składy, choćby nawet w skrzyniach, y beczkach zamknięte były, a tym bardziey zboże, y rzeczy do iedzenia.

Woda święcona.

Naczynie z wodą święconą, dla pokropienia wchodzących y wychodzących z kościoła, u drzwi stać powinno. Woda zaś odmieniać się ma co Niedziela.

Cmentarz.

Cmentarz ma być zamknięty, aby do niego było nie wchodziło.

Dzwony

Dzwony nie mają być zawieszone u belek na ścianie Kościelney wspierających się, ale na osobney dzwonnicy. Z których w ieden dzwonic należy codziennie, przy wschodzie, południu, y zachodzie Słońca na Pozdrowienie Anielskie.

Dzwony.

Powinny być w każdym Kościele Apparaty białego, czerwonego, zielonego, fioletowego, y czarnego kolorow. Wszystkie zaś czyste, y nie poszarpane. Lepiej jest ich mieć mniej dobrych, niżeli złych wiele. Bielizna ma być czysta, osobliwie zaś korporały, y puryfikaterze. Gdyż jest co w tym przyganić po Parafiach.

Apparaty.

Tego wszystkiego powinien być rejestr u Plebana, z podpisami nawet Prowizorow, których radzibyśmy mieć w każdej Parafii. Do nich by należało, iałmużnę na fabrykę Kościelną y inne potrzeby zbierać, y z rąką Plebana wydatek z niey czynić.

Rejestr sprzętow Kościelnych.

Gdyby zaś który Pleban, dla szczupłości dochodow Kościelnych, nie mógł sam tego całego utrzymać porządku, niech się uda do pomocy Parafianow swoich, osobliwie zaś Kollatorow, niech im przełoży w szczerości, że iako każdy z nich lubi ochędostwo domu swojego, tak o Kościele, w którym odrodzili się z wody, y Ducha S. Nauką Chrześcijańską y ucześnieństwem SS. Sakramentow f3 wykarmieni, który na koniec po śmierci ma im być przyszym domem, nie mnieysze mieć należy staranie.

Pomoc Parafianow.

Mają być przy każdym Parafialnym Kościele Metryki: Jedna ochrzconych, z wyrażeniem dnia, ktorego się urodziło dziecię, y przez kogo do Chrztu było trzymane. Druga Bierzmowanych. Trzecia Zaślubionych z opisem okoliczności, czyli obydwie Osoby f3 z Parafii, czyli przychodnie, y czyli poprzedziły Zapowiedzi lub nie, a to z przyczyny pozwolonego Indultu od Zwierzchności Duchowney. Czwarta umarłych, równie wyrażając, w iakim wieku kto zszedł z tego świata. Te

Metryki.

E

Me-

Metryki powinny być dokładnie pisane, dobrze oprawne, y w pewnym miejscu chowane.

*Oddawanie
Wypisow z
Metryk do
Grodow corocznie.*

Wypisy ochrzczonych, y umarłych XX. Plebani oddawać będą corocznie do Aktow Grodzkich, co pod surową karą im rozkazujemy, a dopilnowanie skutku XX. Dziekanom zlecamy, aby pod czas Kongregacyi Dekanalnych dopominali się danego sobie z Kancellaryi zaświadczenia o oddaniu rocznego wypisu. **To** naywięcey sfołować się ma do Kraiu Polskiego, gdzie ta zbawienna ustawa dotąd ieszcze skutku swego nie wzięła. Doświadczamy codziennie, iak udaiący się do Metryk Kościelnych po świadectwo urodzenia, albo też śmierci ktorey osoby, często bywaią zawiedzeni, iuż to dla spalenia Kościołow, iuż to dla nieporządku Plebanow, ktorzy po kartkach piszą, a potym zapominaią o wszystkim z krzywdą częstokroć Familii, honoru, y majątku.

Pieczeń Kościelna.

Dla dania zaś pewnieyszych świadectw z Metryki Kościelney, każdy Kościół Parafialny powinien mieć swoją pieczeń, wyrażaiącą S. Patrona Kościoła.

Osobna Księga na Dekreta Wizyty.

Nad to żądamy, aby Plebani starali się wpisywać w osobną księgę wszystkie Dekreta Wizyt, wszystkie Lifty Pasterfskie, Rozporządzenia, y inne Processa, tudzież Papiery y Dokumenta Kościołowi służące, aby z oryginałow wypisane były według porządku lat, y w księgę wciagnione.

*Tablice Mszy
Anniwersar-
zewo.*

Maią być w Zakrytyi wiszące Tablice Mszy, Anniwersarzewo y innych obligacyi, Renowacyi Nayświętszego Sakramentu, nakoniec porządek Nabożeństwa. Radzibyśmy, aby po całej Dyecezyi Naszey iednostayne wszędzie odprawiało się nabożeństwo, ale że należałoby pierwey poznać doskonale stan, miejsce, y okoliczności, czego uczynić trudno bez wizyty, przeto zostawujemy to dalszemu czasowi. Teraz tego tylko domagamy się, ażeby Plebani ani zbyt rano, ani
zbyt

zbyt późno Nabożeństw po Kościołach nie odprawiali, mając wzgląd tak na odległych Parafianow, iako też na demowych, tak na Panow, iako też na poddanych.

Ciała umarłych nie powinny być chowane, aż po 24 godzinach wypłynionych. Gdyby zaś nagłą kto śmiercią zszedł z tego świata, na ten czas dłużej nawet z pogrzebem zatrzymać się potrzeba, dla często trafiających się przypadków w takim razie.

Pogrzeby.

Plebani przed daniem szluby mają zachować tę pilność, czyli zabierający się do Stanu Małżeńskiego umięą Artykuły Wiary? czyli są wolnego Stanu? czyli mieycłowi? czyli niemasz iakiey przeszkody z Prawa Kościelnego? y dla tego należy przed zapowiedzią dobre wszystkiego uczynić roztrząśnienie, a gdy iuż przydzie do dawania Szluby, ściśle examinować obydwie strony, iezli nie iest ktora z nich przymuszona, gdyby zaś tak było, żadnym sposobem do wiązania rąk nie przystępować. Naywięcey rozwodow temi czasy namnożyło się dla tey małej ostrożności Plebanow.

Szluby.

W każdej Parafii powinny być przez Plebana examinowane niewiasty, ktore dzieci odbierają, iakim sposobem chrzcic ie mają w potrzebie.

Niewiasty odbierające dzieci mają być examinowane.

Zaleca się oraz, aby dzieci żydowskich przez gwałt nie chrzczoono.

Dzieci Żydowskie.

Mają pilnie przestrzegać Plebani, ażeby w ich Parafii wszyscy odprawiali Spowiedź Wielkanocną, y na ten koniec utrzymiemy dawny zwyczaj odbierania kartek, nie chcemy iednak, ażeby od kartek brać pieniądze, a tym bardziey pod tym pozorem zażywać prostego ludu do roboty.

Spowiedź Wielkanocna.

Każdy Pleban starać się będzie co rok spisać dokładnie liczbę wszystkich Parafianow swoich, z dodatkiem wieku, stanu, y Religii, czyli są mieyscowi, czyli przychodni, y mieć to wszystko gotowe do Wizyty Dekanalney. Naylepsza iest pora tego

Wizyta Plebanska.

zrobienia pod czas Wizyty Plebana , którą nazywają Kolędą. Odmieniony iest cel tych Wizyt wieków naszych. Zdaie się , że bardziey na kwestę , niżeli dla poznania swoich owieczek , y upewnienia się o domowych obyczajach Plebani iędzą. Przedtym Plebani zwofawszy dom cały uczyli Artykułow Wiary , bez których żaden zbawionym być nie może. Napominali każdego według wieku , y stanu. Starcow , aby byli trzeźwemi , roztropnemi , dającemi przykład , słaśeni w Wierze , y cierpliwości. Mężow , aby kochali żony swoje , iako Chrystus Pan ukochał Kościół , aby dzieci ćwiczyli w nauce y boiaźni Boskiej. Zony , aby wzajemnie kochały mężow swoich , y podległe im były , aby iniały staranie o domowe gospodarstwo ; synow , aby posłusznemi byli rodzicom ; sług , aby służyli Panom wiernie , w szczerości serca , bez oszukania żadnego. Panow , aby sługom odpuszczali grozby , przekładając onym , iż y tych , y tamtych Panem iest Bog , y że nie masz u Niego , według S. Pawła , względu na Osoby. Wszystkich zgoła , aby kochali Boga z całego serca , kochali bliźniego , iako siebie samych. Albowiem te Przykazania : nie będziesz cudzołożył , nie będziesz zabiiał , nie będziesz kradł , nie będziesz mówił świadectwa fałszywego , ani będziesz pożądał , w tych słowach się zamykają , iak mowi Apostoł Narodow : „ Będiesz miłował bliźniego twego iak siebie samego „ Miłość bliźniego nic złego nie czyni. Wypełnienie tedy Prawa Boskiego , iest miłość. Nakoniec napominali owieczki swoje , aby posłuszne były wszelkiey zwierzchności , którą Bog nad nimi postanowił , według owey nauki S. Pawła , który pisze do Rzymian „ Wszelka dusza „ będzie poddana wyższym zwierzchnościom. Albo- „ wiem nie masz zwierzchności , tylko od Boga. A „ które są , od Boga są postanowione. Przeto kto się „ sprzeciwia Zwierzchności , sprzeciwia się postanowie-
niu

„niu Bożemu. A którzy się sprzeciwiają, ci potępie-
 „nia sobie nabywają... Przeto z potrzeby bądźcie
 „poddani nietylko dla gniewu, ale też dla sumnie-
 „nia... Oddawajcież wszystkim coście powinni.
 „Komu podatek, podatek; komu cło, cło; komu
 „boiaźń, boiaźń; komu cześć, cześć“ (y) Jeżeli
 znaleźli piałakow, krzywoprzyśięzcow, złodzieiow,
 cudzołożnikow; inężoboycow, y innych występcow, po
 bratersku, w łagodności ducha napominali ich, albo
 też do tego używali ludzi pocziwych, ich że samych
 przyjaciół, aby na dobrą naprowadzić drogę. Nakoniec
 jeżeli znaleźli ktore osoby chore, niešťczęśliwe, ubo-
 gie, sieroty, ciefzyli je nietylko Duchowaym posił-
 kiem, ale też podając rękę według możności swoiey,
 osobliwie tym, ktorych wstyd y nędzza codzienny mię-
 dzy sobą spor wiodą. To dawniey czynili Plebani
 dobrzy, cnotliwi, bogoboyni, tego samego od nich
 dzisiaj żądamy.

Nawiedzać mają Plebani często chorych, tym *Pilność około*
 bardziey zawołani z pilną skwapliwością do nich lecieć po- *chorych.*
 winni, nie żądając żadney za to nadgrody. W rzeczy
 famey, czyliż może kochający Ociec słyść o dzie-
 cięciu swoim, że umiera, ażeby nie biegł na iego ra-
 tunek, y nie dał tych ostatnich przynajmniey znakow
 miłości swoiey? Jestże to Pasterz, który słyży o swo-
 iej owieczce chorującey, a podobno y umierającej,
 a nie chce się do niey zbliżyć, aby ją pocieszył, y po-
 krzepił Duchownym pokarmem? Prawdziwy Pasterz
 wszystkie inne owieczki zostawia, a biegnie za iedną,
 ktora się zabłąkała. Możeż Pleban dopuścić tego,
 aby umierała bez niego owieczka w pośrodek owczarni
 zostająca? Naylepiey by było wprowadzić do każdej
 Parafii ten zwyczaj, aby co Niedziela z każdej wsi do-
 noszo

(y) Ad Roman; C. XIII.

noszono Plebanowi, jeżeli który w niej znajdzie się chory, aby Pleban był w pogotowiu na najpierwsze zawołanie.

*Obchodzenia
Świąt.*

Ponieważ władza Kościelna, która ma moc ustanowienia, albo też według potrzeby zniesienia Świąt, niedawnymi czasy dla różnych przyczyn zmniejszyła onych liczbę; przeto starać się o to mają XX. Plebani, ażeby Niedziele, y pozostałe Święta obchodzili z większą gorliwością, y pożytkiem Dusz ludzkich. Widziemy to z żalem serca, iak dni święte są zle od popoństwa zachowane, tak po Miastach, iako też po wsiach, iak stały się popoście dniem grzechow, pijaństwa, kłotni, gry, zabaw niebezpiecznych, tak dalece, że BOG jest bardziej obrażony w Święta, niżeli w dni powszednie. Święta są ustanowione od Kościoła Bożego, aby przypominać Chrześcianom albo Taieimnice Święte, albo też cnoty y zaślugi tych, którym są poświęcone, ale nie dla tego, aby ie pędzić na brzydkim pijaństwie, y gorszący swywoli. Nad tym więc naywięcej pracować potrzeba Plebanom, y innym Kapłanom, aby lud oświecić, wzgorszenie wygładzić, pierwszą ozdobę pozostałym Świętom przywrocić.

Kuny poznane.

Nie mają Plebani nikogo z Parafianow karać na ciele, bez dołożenia się Zwierzchności, y przeto zakazujemy nawet zamykania do kuny, osobliwie za szyię, mając wzgląd na trafiające się przypadki zaduszenia osoby.

Nowości y zabobonności.

Przestrzegać tego będą Plebani, ażeby w ich Parafii żadne nowości, żadne zabobonności, żadne złe zwyczaje czyniące krzywdę Religii nie miały miejsca. Naylepiej będzie w tej mierze iść za przepisem, który nam daie Augustyn S: „Wszystkie zwyczaje mowi „on, które się nie znajdują w Piśmie S., które nie „są uchwalone przez Zbory, ani przyjęte od powszechnego Kościoła, chociaż one bynajmniej nie są „przeciwne Wierze, mają jednak tę wadę, że ob- „ciążają Re-

„ Religiją naszą mniej potrzebnymi rzeczami , tę
 „ Religiją , którą miłosierdzie Boskie wyprowadziło na
 „ wolność , y w ktorey Chrystus Pan ustanowił tak
 „ małą liczbę SAKRAMENTOW SS. “ (z) Takie
 zwyczaje powinny być poprawione , albo ze wszystkim
 zniesione , kiedy kto ma moc sobie na to pozwoloną.
 Ponieważ nie zawsze ią mieć można , y w ten czas na-
 wet , kiedy ią kto ma , nie jest zawsze dobrze iey uży-
 wać: według zdania S. Pawła „ Wszystko mi wolno ,
 „ ale nie wszystko buduje “ Potrzeba iey koniecznie,
 ale w pewnych przypadkach , naprzykład kiedy zabo-
 bonność w mięsza się do nabożeństwa pospolstwa „ Lecz
 „ Kościół , mowi daley tenże Święty , w pośrodku
 „ słomy , y kłakolu , to jest w pośrodku złych Chrze-
 „ ścian , przymuszony jest czasem cierpieć wiele rzeczy,
 „ ktore się nie zgadzają z iego duchem , a z tym wszy-
 „ stkim nie czyni on , ani pochwała tego , co jest prze-
 „ ciwko Wierze , y dobrym obyczajom “ Nie milczy
 nawet cierpiąc to złe , ponieważ ma zawsze Pasterzow ,
 y oświeconych ludzi , ktorzy wołają na wszystkie błędy
 y wady , y biją w ręcz na nie mieczem słowa , y przykła-
 dem życia. Do tey samey Augustyna S. roztropności
 pobudzamy współ-pracowników naszych. Niech się sta-
 rają odkrywać złe zwyczaje , y wykorzeniać one drogą
 nauki y słodczy , niech napominają owieczki swoje , a-
 żeby na bałamuctwach , y zmyślnym częstokroć nabo-
 żeństwie niegruntowały pobożności Chrześcijańskiej.

Z doświadczenia to mamy , że przez otwarcie do-
 mowych Kaplic dzieje się krzywda Kościołom , że odda-
 lają się osoby od nabożeństwa , pozbawiane bywają potrze-
 bney nauki , ktorąby odbierać mogły z ust własnego Paster-
 rza , że w nich odprawują Mszą S. Kapłani włączający się ,
 ktorzych pozwolenie jest wątpliwe , że ozdoby Kaplic , ap-
 para-

*Domowe Ka-
 plice.*

(z) Epis: 55. ad *Januarium.*

paraty, bielizna nie są utrzymywane, iak iest przyzwoita, przeto zalecamy XX. Plebanom, aby na to wszystko baczość mieli, y w przypadku iakiey nieprzyzwoitości Nas uwiadomili. My zaś wszelką pilność mieć będziemy względem zmnieyszenia w Dyecezyi Naszey tych kaplic, aby przez to nie czyniła się krzywda y Kościołom, y samymże o nie proszącym.

Ostrożność w przypuszczeniu Kapłanow do Ołtarza.

Niemają XX. Plebani do Ołtarza puszczać żadnego Kapłana cudzey Dyecezyi, iczeli nie pokaże zaświadczenia o swoim Kapłaństwie, y że nie iest związany żadnemi cenzurami, chyba żeby dobrze znana była Osoba.

Zabronienie obcym Xiężom iasłmużny.

Przestrzegać oraz tego będą, ażeby obcy Xięża, lub Braćwa nie zbierały iasłmużny po Dyecezyi Naszey, bez wyraźnego Konfystorzow pozwolenia.

Szkołki Parafalne.

Ządamy tego usilnie po Plebanach, ażeby starali się zaszczepić Szkołki po Parafiach swoich przy Kościele, gdzie ich nie ma, a gdzie są, w porządku ie utrzymywali, każąc uczyć proste dzieci Katechizmu, czytać, pisać, y rachunkow. Będzie tym sposobem popółstwo cokolwiek oświecénsze, a Kościół będzie miał z nich usługę swoją. Potrzeba icdnak pierwey examinaować Nauczycielow, aby zamiast Nauki Chrześcianskiej, fałszywym nie napoili zdaniem y baśniami uczących się dzieci.

Szpitalc.

Szpitalc po Parafiach, ta to ostatnia ucieczka Starości y nędzy ludzkiej, mają być do dobrego porządku przyprowadzone. Przeto obrać mają Plebani dwoch Dozorcow z pomiędzy Parafianow, ktorzyby wszystkie składane iasłmużny na potrzebę Szpitalu obracali, przestrzegając tego, aby zmyśleni ubodzy, włóczęgi, młodzi, zdrowi, mogący ieszcze zarabiać, obcy, niezastępowali mieysca prawdziwie nędznym, chorym, starym, domowym, y urodzonym w Parafii.

Jura Stolæ.

Lubo sprawiedliwa iest rzecz, ażeby ci, ktorzy

fluż,

T A X A

Wszelkich przychodow Kościelnych, czyli iak nazywaią *Jurium Stola*,
 POWAGĄ PASTERSKĄ JASNIE WIELMOZNEGO Y NAYPRZEWIELEBNIYSZEGO JMC XIĘDZA

J O Z E F A R Y B I N S K I E G O

Z BOZEY Y STOLICY APOSTOLSKIEY ŁASKI BISKUPA KUJAWSKIEGO, Y POMORSKIEGO

Jchmościom Xięży Proboszczom, Plebanom, Wikarym, y innym którymkolwiek Kapłanom tak Swieckim, iako y Zakonnym staranie Dusz ludzkich mającym, lub ich miejsce zastępującym, Roku 1778. przepisana, y pod karami niżej opisanemi na nieposłusznych bez względu wszelkiego rozciągać się mającemi do zachowania podaia.

	Złote		Gro.			Złote		Gro.	
<i>Chrzty.</i>									
Od wpisania w Księgę Metryki na ten koniec oprawną, lub wyciągnięcia z niej dla żądających Świadełwa z przycisnieniem pieczęci Kościelney, takowe ma być zachowane umiarkowanie.					Od processyi, czyli przeprowadzenia ciała, odprawienia Mszy S. śpiewaney, y od śpiewania Konduktu, od Osob znaczniejszych y majątniejszych			10	
Od znaczniejszych Osob		2			Od uboższej Szlachty, Mieszczan, y innych Osob chcących się z tąż samą posługą Duchowną chować			5	
Od inney Szlachty y Mieszczan możniejszych		1			Jeżeliby kto żądał, aby Xiędz zjeżdżał na wyprowadzenie ciała z domu od tej Wsi, lub Miasta, gdzie jest Kościół, odległego, zapłaci w proporcji odległości miejsca, rachując na każdą milę po			4	
Od uboższych y poddanych			15		Od przyięcia ciała przy fortece Cmentarzowey z zaśpiewaniem przez Xiędza Psalmu <i>Miserere</i> y <i>Salve Regina</i>			2	
<i>Szluby Matżeńskie.</i>									
Od zapowiedzi trzech Szlub poprzedzających, każda po groszy 12.		1		6	Od pochowania ciała umarłego w sklepie Kościelnym			12	
Akcydensa, ktore przy dawaniu Szlubu ofiarować się zwykły, tak się układają.					Od pochowania na Cmentarzu			2	
Od znaczniejszych y majątniejszych Osob			15		Od pokładnego, gdy gdzie indziej ciało chowane będzie, czwarta część złożonego na pogrzeb kosztu, według przepisu Zboru Trydentskiego, nie od Osob pogrzeb sprawujących, ale od Kościoła, gdzie pogrzeb odprawiony będzie, Parafii wypłacana być ma.				
Od inney Szlachty y Mieszczan bogatszych			8		Od osobney Mszy Świętey śpiewaney za umarłych ze wszystkim			2	
Od ludzi uboższych y poddanych			3		Od śpiewania Wigilii za każdy Nokturn <i>cum laudibus</i> na osobę każdego, ileby tylko było Kapłanów, według żądania tych, którzy pogrzeb sprawują po			1	15
Od wyvodu według dawniejszego zwyczaju				6	Za Exortę przy ciele lub Kazanie, jeżeliby sobie kto tego życzył			6	
Od wyięcia Świadełwa wziętego Szlubu toż samo ma się rozumieć, co wyżej jest wyrażono od Metryki Chrztu.					Od wyięcia pogrzebowey Metryki toż się ma rozumieć, co wyżej jest naznaczono od Metryki Chrztu.				
<i>Pogrzeby.</i>									
Od dzwonnego za ieden raz od trzech dzwonow				15	Od inne nad te wspomniane pogrzebowe usługi, gdyby ich kto dla oznaczenia większey okazałości pogrzebu, iako to asystencyi Braństwa iakiego ze światłem &c: żądał, osobno co do wszystkiego ugodzić się będzie powinien.				
Gdzieby więcej dzwonow było niż trzy, od wszystkich, za każdy raz				20					
Gdzieby zaś znajdowały się wielkie dzwony, y ludzi więcej potrzebujące, a przyrzym z większą szkodą sznury psujące, od takowych dzwonow za każdy raz				1					

NOTA 1mo. Od zwykłych kartek do Spowiedzi Wielkanocney (których pilne odbieranie mocno się zaleca) nie pod żadnym pretextem wymagać nie należy. To samo ma się rozumieć o wszystkich Benedykcyach, y innych posługach Duchownych, ktore bez najmniejszey nadgrody czynione być powinny.

NOTA 2do. Przez opisanie niniejszey taxy, iako nie zakłada się granic dobrowolney wiernych szczodrobliwości w przykładaniu się do opatrzenia sposobu życia pracującym Kapłanom, zwłaszcza gdzie Kościołow ich Fundusze szczupłe są, albo znacznie zmniejszone zostały, tak przeto nie przepisuje się takowa XX. Plebanom reguła, aby nie upuszczając od wyrażoney taxy, od tych nawet, którzy prawdziwie nie będą w stanie y do mniejszey ieszcze kwoty zapłacenia, podług umiarkowaney wyżej ceny wyciągali, ale owszem zagrzewa się ich iak najmocniey do okazywania nad takimi ludźmi wszelkiej litości charakter Kapłana zdobiącej.

NOTA 3^{tio}. W determinowaną zapłaty kwotę ma razem iuż wchodzić wszelka dla Wikaryuszow, Organisty, Zakrystyana, y innych sług Kościelnych nadgroda, których X. Pleban z odebraney, podług taxy kwoty, do każdego proporcji, kontentować będzie powinien.

NOTA 4to. Obowiązanie się iak najsćisley Jchmościow XX. Plebanow, y ich Wikaryuszow, aby nad ułożoną taxę więcej wymagać y naprzykrzać się nie ważyli z upewnieniem, iż wykraczający nad miarę sflusności, za doniesieniem y dowiedzeniem przeciwnego postępku, karze zapłacenia wetroynasob kwoty wymuszoney zaskarżającej się sflonie, y innym ieszcze według miary przewiniecia surowszym przez Urzędy Konsystorskie nieodwłocznie rozciągać się mającym bez względu wszelkiego podlegać będą.

flużą Ostarzowi, żyli z Ostarza, według S. Pawła (aa) żeby Lud udzielał dobra doczesnego Kapłanom JEZUSA Chrystusa, którzy pracują dla dobra jego Duchownego, y dawał chleba do utrzymania życia, poki według zdania S. Augustyna nie odbiorą od BOGA nadgrody, za poniesione prace urzędu swojego; ponieważ jednak znajdując się niektórzy Kapłani, w których serca wcisnęła się chciwość, ta matka wszystkiego złego, że wyciągała przy sprawowaniu niektórych usług Duchownych uciążliwej zapłaty, My zabiegając temu, żeby na usług Ostarza nie padło żadne podezrzenie łakomstwa, którzy powinni być wizerunkiem doskonałości Chrześcijańskiej, ułożyliśmy cenę *Purium Stole*, y wszystkich Plebanów obowiązujemy, aby według niej odbierali pobożne datki; ubogich zaś darmo chowali, nie przydając żalu do żalu, troskowi do troskowi. Jakoż wielka jest niesława y dla Stanu Duchownego, y dla samychże Plebanów, wyciągać tego z surowością od Parafianow, a tym bardziej od ubogich ludzi. Powinni Plebani odbierać tę pomoc, tak, iak Ociec odbiera powinna sobie część od dzieci swoich, ale nie tak, iak poborca wyciska ze szarni roczną daninę. Inaczej każdy pozna, że Palterz węgnę tylko lubi, ale nie trzodę swoją; y owieczki patrzyć na niego będą iak na żarłocznego Wilka, nie zaś iak na Oyca swego. Stanowiąc zaś tę niżej położoną cenę chcemy tylko zabiedz łakomstwu Plebanow, ale nie chcemy kłaść granicy pobożności y szczodrobliwości ludzkiej.

Dobry Katechizm, dobre Kazania, dobre Spowiedzi, te największy przyniosą pożytek Duszom ludzkim, jeżeli od Plebanow, y innych Kapłanow będą iak należy wykonane. Nauka młodych dzieciak jest

Katechizmy.

F

grun-

(aa) Nescitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt, & qui altari deserviunt, cum altari participant? *Ad Cor: 1. C. IX.*

gruntem całego dobra, którego Pleban spodziewać się ma z powierzonych sobie Dusz ludzkich. Zeby utworzyć Chrześcian, trzeba im dać krotkie Zebranie Nauki Chrześcijańskiej, co do Artykułów Wiary, co do obyczajów. Lecz należy zamknąć się w granicach, stosując się do pojęcia tych, których chcemy nauczyć. Są to pospolicie dzieci, a te powiększej części dzieci wiejskie, bać się trzeba, aby chcąc nauczyć wielu razem rzeczy, nie przytłumić ich pamięci. Nauka jest iak pokarm, żołądek dziecięcy potrzebuje mleka, powoli y po stopniach można go przyuczyć do potraw mocniejszych y trwalszych. Nicby lepszego nie było nad to, ażeby po wsiach z obojey płci wybrane były osoby zdarne, któreby przypominały dzieciom katechizm, który Pleban w Kościele tłumaczył. Katechizm, ten to Alfabet Religii naszej niema być żadney Niedzieli opuszczony. Po którym Pleban ma mówić razem z Ludem Pacierz, Pozdrowienie Anielskie, Wyznanie Wiary, Dziesięcioro Bożego Przykazania, Pięcioro Kościelnego. A to dla tego, aby to wszystko wbić w pamięć polpółstwa, które częstokroć nowe iakieś pacierze z przydatkami swemi mawiać zwykło.

Kazania.

Kazania po Parafiach naywięcej być powinny o obyczajach, czyli Moralne. Sposob, którego Chrystus Pan użył dla naszej Nauki, pokazuje nam tego przykład. Bardzo on mało rozmawiał o Tajemnicach, a rozszerzał się naywięcej nad obyczajami. Względem Tajemnic dosyć będzie dla polpółstwa, kiedy w pamięci jego wyryte zostaną. Byłaby rzecz niebezpieczna pokazywać iakie trudności, któremi myśl słuchacza uderzona będzie, a niebędzie w stanie zrozumienia dowodów. Lepiej jest przyuczać słaby rozum do iarzina Wiary, y odrzucać poznanie wszelkich trudności, uspokoiwszy się na tym, że BOG objawił tę prawdę Kościołowi, aby wierzyć bez żadney wątpliwości, y nie załżana-

zaftanawiać się nad trudnościami, które rodzą się z niewiadomości y pychy zepsutego człowieka. Naybardziej zaś zalecamy Plebanom y innym Kapłanom, 1mo. Aby w przywodzeniu Pisma S. byli rzetelnemi, y nie naciągali go. 2do. Aby Historyi y innych czynow, które nie są przyjęte za prawdziwe, nie przytaczali. 3tio. Aby prywatnych zdań za Artykuły Wiary nie opowiadali. 4to. Mowiąc o Świętych, aby nie wychwalali iednych, z poniżeniem drugich. 5to. Naftając na złe obyczaje, y występki, strzedz się mają przez iakie pozory na sztych wydawać ofoby. 6to. Aby na te bili naywięcey występki w swoich Kazaniach, które są bardziej zagęszczone w mieyscu. Tak iest grzechem pijaństwo, iak y nieczystość, iak kradzież. Gdyż powiedziano, że ani piacy, ani nieczysti, ani złodzieie, nie wnidą do Królestwa Niebieskiego.

Nadewszystko starać się mają Plebani y Kaznodzieie, aby skutkiem to na sobie pokazowali, czego na Ambonie uczą. Niech pamiętają na te słowa S. Pawła: „ Ktory uczysz drugiego, siebie samego nie uczysz ? „ ktory opowiadasz, żeby niekradziono, kradniesz ? „ ktory mowisz, żeby nie cudzołożono, cudzołożysz ? „ ktory się brzydzisz bałwany, świętokradztwo popełniasz? ktory się w Zakonie chlubisz, przez przestępstwo „ Zakonu BOGA nie czcisz ? “ (bb) Po każdym Kazaniu mają być mowione z ludem Akty Wiary, nadziei y miłości.

Plebani y inni Kapłani w słuchaniu Spowiedzi, nie mają według S. Grzegorza, ani nic mieć przykrego w swoiey stałości, ani nic rozwiozłego w swoiey słodyczy. Trzeba, aby w nich znajdowała się powaga Oycy złączona z miłością Matki. Miłosierdzie powinno cieścić grzeźnika w granicach sprawiedliwości ; sprawiedli-

Spowiedz.

F 2

(bb) *Ad Timothy. C. 11.*

sprawiedliwość powinna ich poprawiać w granicach miłosierdzia, żeby nie byli, jak owi *Nowacyanie*, którzy zaprzętnieni samą tylko sprawiedliwością Boską, odmawiali odpuszczenie pokutnikom najlepiej do tego przy sposobionym, inni, jak owi *Kapłani*, co to obruszzyli się byli na *S. Cypryana*, którzy zapomniawszy o sprawiedliwości Boskiej, same tylko miłosierdzie mając na celu, dawali odpuszczenie największym grzesznikom bez żadnego znaku pokuty. Kościół Boży, który zawsze trzymał się śródka w nauce y karności, nigdy niechciał, ani żeby Sprawiedliwość zapominała o miłosierdziu, ani miłosierdzie niszczyło sprawiedliwości. Kościół nie odrzuca żadnego pokutującego, ale też nie przyjmuje żadnego niepokutującego. Względem naznaczenia pokuty, nienaypożyteczniejsza jest obciążać ludzi samemi tylko powierzchownościami. Jeżeli kto zgrzeszył pychą, potrzeba dać śródki do upokorzenia się. Jeżeli przez zmyślność ciała upadł, potrzeba przepisać lekarstwo dla umartwienia onego. Skąpy zawsze by wołał pościć za pokutę, byleby jałmużny nie dał. Cieleśnik prędzey da jałmużnę, niżeli aby miał pościć. Tu więc należy dobrze Spowiednikowi zaştanowić się, co jednemu, a co drugiemu ma przepisywać. Jakoż nie można uleczyć rany duszy, naznaczając tylko pewne pacierze, które prędko się zmowią, ale pracując około poprawy serca, trzeba poyść do zródła choroby, aby ją dobrze uleczyć. Wielu grzeszników bez tego sposobu pędzą życie swoje na ustawicznej obrazie Pana Boga, y na spowiadaniu się. Wielkie Jmię S. Karola Boromeusza Arcy-Biskupa Medyolańskiego, zwierciadła prawdziwych Pasterzów dostateczne jest, aby zalecić w tej mierze przepisy jego dane Spowiednikom.

Książki Plebana.

To wszystko żeby dobrze wykonali Plebani, y inni *Kapłani*, powinni czytać książki, ieszcze raz powtarzamy, powinni czytać książki z pożytkiem. Na czel

Ie ich Biblioteki kładziemy Pismo S. te to wyroki Du-
 cha S. Znaydą oni w nim pożytek Duchówny, y wiel-
 ką pociechę odniosą w przykrościach tego życia. Nay-
 bardziey zaś zalecamy Ewangelią, tę Księgę naypotrze-
 bnieyszą, y najswiętszą. Nic sprawiedliwszego, aby
 księga, która jest początkiem y gruntem Religii, była
 ich zabawą. Listy S. Pawła nigdy nie są doyc wychwalone,
 aby ich zapomnieć. Procz tego, że im dadzą poznać
 fałszywych Nauczycielow, y zmyślonych nabożnikow,
 przenikną ich tą powszechną miłością, która wszystko w
 sobie zamyka, która z Chrzęścian czyni dobrych rodzi-
 cow, dobrych przyjaciół, dobrych obywatelow. Księga
 Zboru Trydentskiego gruntownie da poznać y Artykuły
 Wiary, y karność Kościelną ostatnich wiekow ustano-
 wioną, którą powinniśmy się rządzić. Komentarz na Pi-
 smo *Tyryna*, albo *Menochiusza*, dobra Teologia Dogma-
 tyczna, Moralna, Historya Kościelna, Katechizm Try-
 dentski tłomaczony z rozkazu Stanisława Karnkowskiego
 niegdyś Poprzednika Naszego, Kaznodzieie sławnieysi, na-
 przykład *Skarga*, *Tykonowski*, y inni zabawić a oraz nau-
 czyć mogą Plebana. Wyznanie S. Augustyna, ta Księga
 pisana łzami nie ma być nigdy z oczow spuszczone. Na-
 sładowanie Jezusa Chrystusa, czyli iak pospolicie nazywa-
 ją *Tomasza a Kempisa*, jest bardzo ucząca y Duchowna, a
 zatym o nią się Kapłanowi każdemu starać należy. Nie-
 mają jednak bawić się Plebani takimi Książkami, które
 to pod pozorem utrzymania pobożności, zaprzętaią duszę
 drobnemi rzeczami, y zostawiają rozum bez światła, a
 serce bez poruszenia. Owo zgłoś niech pamiętaią na te
 słowa, które Paweł S. pisał do Tymoteusza „, Pilnuy sa-
 „, mego siebie y nauki, trway w niej. Bo to czyniąc, y
 „, samego siebie zbawisz, y tych którzy cię słuchają.
 (cc) „ Niech

(cc) *Ad Tim: 1. C. IV.*

*Ustawiczna
zabawa.*

Niech prowadzą życie zawsze zabawne y pracowite, bo jeżeli niešťczęśliwie opanuie ich próżnowanie, w krotce wszystkie wady y występki ich obłęzą. A nieprzywoita jest, według S. Pawła, aby kto iadł nie pracując. (dd)

Gospodarstwo.

Zatrudnienie się gospodarstwem napełni ten czas próżny, który się zostanie od powinności Plebańskiey, y czytania ksiąg. Jest obowiązkiem Plebana, aby się starał o chwałę Bożą, y zbawienie dusz ludzkich, ale też jest obowiązkiem jego, aby, ile czas pozwala, dbał o rząd domowy. „ Bo jeżeli kto nie umie domu swego „ rzadzić, według S. Pawła, iakąż pieczę będzie mógł „ mieć o Kościele Bożym. (ee) “ Niech Bog broni, żebyśmy przez to zalecali zbiory bogactw. Nie zdobi to Chrześciana, atym bardziey Kapłana.

Obcowanie.

Niech będą w obcowaniu łagodni, miłośni, ludzcy, towarzyscy. Bo są na świecie, są między ludźmi, więc żyć powinni iak z ludźmi. Niech sobie skarbnią serca Parafianow przez dobre z nimi postępowanie, aby widzieli, że prawdziwa pobożność niemi rządzi, a nie żadna *fantazyja*.

Nie prześladowanie różney Religii Osob.

Zakazujemy najmnieyszego prześladowania osob różney Religii. Wiara nasza brzydzi się temi sporami y prześladowaniem. Budujemy je raczey dobrym przykładem, aby widziały, że w nas jest cnota, sprawiedliwość, świętobliwość, y Chrześcianańska poczciwość; że nie tylko mamy wiarę, ale też mamy obczyaie. A nadewszystko, że mamy tę miłość Chrześcianańską, którą zalecał Apostoś Narodow Koryntyanom w tych słowach: „ Gdybym mówił językami Ludzkimi, y Anielskimi, „ a miłości bym nie miał, stałbym się iako miedz „ brząkająca, albo cymbał brząający. Y chociaż bym „ miał Proroctwo, y wiedział wszystkie Tajemnice, y wszel-

(dd) *Ad Thessal. C. III.*

(ee) *Ad Tim. 1, C. III.*

„ wszelką Naukę, y miałbym zupełną wiarę, tak iżbym
 „ gory przenosił, a miłośćibym nie miał, niczym nie
 „ jestem: “ (ff)

Nakoniec niech się Kapłani nie mieszają do ża-
 dnych spraw świeckich, tym bardziej intryg, czyli pod-
 stępów domowych, chyba tylko żeby kłótnie pogodzić,
 y zaszcześcić w domu pokoy. Wszakże: „ żaden służąc
 „ żołnierską Bogu, nie wikła się sprawami świeckimi,
 „ (iako mówi Apostoł:) aby się temu podobał, któremu
 „ się poświęcił: (gg.) “

*Nie wdawanie
 się do Spraw
 Świeckich.*

Te są Nauki, y Rozporządzenia Nafze, które
 teraz Plebanom y innym Kapłanom Dyecezyi Nafzey dać
 umyśliliśmy. Są one czerpane z samego zródła Ewange-
 lli, zasądzone na zdaniu Oycow SS., a naywięcey Pa-
 wła S., tego to nayroftropnieyszego Nauczyciela Wiary
 Chrześcianańkiej, y obyczaiow, na Zborze Trydentskim,
 Synodach Prowińcyonalnych, są trzymające się frzedniey
 drogi, ale oraz są istotne, są potrzebne każdemu Kapła-
 nowi. Nie mogą się one niepodobać, chyba tylko podob-
 nym albo do owych Pogan, którym Wiara Chrześci-
 ańska była głupstwem, albo do owych żydow, którym
 była wzgorzeniem, albo nakoniec do owych Faryze-
 uszow, których same Nauki Chrystusa Pana gorszyły.
 Nie spodziewamy się, ażeby tacy Kapłani znaleźć się
 mieli w Dyecezyi Nafzey. Zalecamy tylko, ażeby we
 wszystkim starali się pełnić te Przepisy, które będą roz-
 trząśnione pod czas Wizyty blisko iuż nastąpić mającey,
 y których uskutecznienie zlecamy Konfystorżom Na-
 szym, y XX. Dziekanom. A iako Paweł S. pisząc do
 Tessalończykow obowiązywał ich, aby List iego był czy-
 tany Braci, w tych słowach: „ Zaklinam was na BO-
 „ GA, aby ten list przeczytan był wszystkiey Świę-
 „ tey

Koniec.

(ff) *Ad Cor: I. C. XIII.*

(gg) *Ad Tim: C. II.*

„ tey Braci: “ (gg) tak y My żądamy od XX. Dziekanow, ażeby to Nasze Rozporządzenie z przyłączone-
mi Naukami na Kongregacyach Dekanalnych po części
czytane zawsze były.

Zostaie Nam tylko upomnieć ieszcze raz wszy-
stkich Plebanow, aby byli wiernemi w pełnienu obo-
wiązkow swoich. Nie możemy mocniej do nich mowić,
iako słowy S. Piotra, ktorych użył do Kapłanow za
czasow swoich „ Paście trzodę Bożą, która jest między
„ wami, doglądając nie poniewolnie, ale dobrowolnie,
„ według BOGA, ani dla sprosnego zysku, ale z
„ dobrej woli, ani iako panujący, wzorem będąc trzo-
„ dy przez szczerą cnotę. A gdy się okaże Xiążę Pa-
„ sterzow, weźmiecie niewiędnący wieniec chwa-
„ ły (bb) “

Zeby zaś to rozporządzenie Nasze do wiadomo-
ści wszystkich doszło, zalecamy J. XX. Officyalom y
Dziekanom Naszym *Foralnym*, aby po Kościołach tak
Swieckich, iako też Zakonnych ieden Exemplantz przy
każdym zostawiwszy, rozekłane, y wpotomne czasy
chowane było. Dan w Warszawie Dnia 29. Miesiąca
Kwietnia, Roku 1778. Pierwszego zaś Pasterstwa Na-
szego.

(bb) *Ad Thess: C. V.*

(ii) *Petri 2'*

JOZEF BISKUP

mpr.

X. Jgnacy Czyżewski Kanonik Kruszwicki
Zadworney Kancellaryi Regent
mpr.

XVIII. 2. 367

<http://rcin.org.pl>

3139

XVIII-2.367